47ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 611 Կ. ՊՈԼԻՍ 1/14 ՄԱՅԻՍ 1903 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 1321 ՍԕԷՐ 17 — 1 ՄԱՅԻՍ 1319

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte,
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ Կ'ՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Պապը Ալի ճատտէսի, 38

Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ ետ չեն տրուիր։

Մանզումէի Էֆքիար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
ارمنیجه یومی وسیاسی غزیتهدر
صاحب امتیازی : ارمانس فریدر
اداره خانهسی : باب عالی جادهسنده نومرو ۳۸

ԱՌԱՔԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	80 ղ.	50 ղ.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 Ֆր.	13 Ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 ղրուշ.
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ։

10 ՓԱՐԱ — "ՄԱՆԶՈՒՄԷ„ ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ՕՐՈՒԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Անգլիոյ արդի Պահպանողական Դահլիճին դէմ ազատականներուն կողմէ ուղղուած գանգատներէն մին ալ ա՛յն է թէ Ներքին բարեկարգութեան տեսակէտով իր խոստումները չէ կատարած, և արտաքին աշխարհավարութեան և գաղթային հրատապ խնդիրներու մէջ միայն սուզուած, իր ընտրական յաղթանակէն ի վեր յաջող արշաւանքներու, արկածախնդիր պատերազմներու մէջ կը փնտռէ, կամ կը դնէ իր ժողովրդականութիւնը։ Մինչ Օրակարգը ծանրաբեռնուած է անգլիական ժողովուրդին ներքին բարօրութեան, տուրքերու նոր բաշխումի, արդար հաւասարութեան, աշխատութեան և դրամագլխի յարաբերութիւններու և կրթութեան հարցերով, և կառավարութիւնը այս զանազան հարցերը լուծելու համար չէ դրած նոյն խնդիրը, նոյն ոգեւորութիւնը, ինչպէս, զոր օրինակ, դրած է, դրաւ և կը դնէ պօէրական պատերազմ մը վարելու, Սօմալիլէնտ արշաւանք մը կազմակերպելու, Ռուսիոյ Զինու մէջ ունեցած աշխարհավարութեան դէմ ոգի ի բռին կանգնելու անհրաժեշտ պէտքերուն առջեւ։ Բայց երբ իշխանութեան գլուխը իրե՛նք կը գտնուէին, իրե՛նք ալ արդի պահպանողականներէն վար չէին մնար, և ինչ գանգատ որ այսօր իրե՛նք կ'ընեն այս վերջիններուն դէմ, նոյնը ասոնք կ'ընէին Խորհրդարանին մեծամեծ պայքարներու միջոցին, և տարիներով անգլիացի երեսփոխաններուն գործունէութիւնը ընդունայն կը վատնուէր իշխանական խնդրոյն մէջ, մինչ Ազատական Դահլիճը անհոգ կը գնդնուէր երկրին ծովային և ցամաքային ուժերը Մեծին Բրիտանիոյ և իր համբաւին հանմատական պահելու աւագ պարտականութեան մէջ։ Սակայն ո՛րքան որ երկու հզօր կուսակցութիւնները այսպէս իրարու դէմ շարունակ գանգատներ կ'ընեն, ներքնապէս գիտեն թէ երկրին քաղաքականութեան մէջ իրենց բռնած փոխադարձ դիրքը կը պահանջէ որ Խորհրդարանին մէջ իրարու դէմ ելնեն, զիրար քննադատեն, որովհետեւ Խորհրդարանին մէջ իրերը ըմբռնելու և վերջապէս յաջողութեան մը հասնելու համար անհրաժեշտ պայման մը նը-կատուած է Անգլիոյ մէջ կառավարող կուսակցութեան արարքներուն քննադատումը անպաշտօն կուսակցութեան կողմէ։ Երկուքին ալ սկզբունքները նո՛յն են, — իրենց ներքին ծառայութեան մէջ դնել իրենց մեծաւոր և բարոյական բոլոր ուժերը։

Անգլիոյ հին ու նոր լիմասոնն վարիչներուն փոքր քաղաքագիտութեան սկզբունքներէն մին ալ ա՛յն եղած է որ Խորհրդարանը միշտ իր Օրակարգին մէջ պէտք է ունենայ ներքին բարեկարգութեան ծրագիրներ, ամէնէն անընչան ներքին խնդիրներն իսկ Ազգային Մեծ Ժողովին նիստառման պէտք է ենթարկուին, վիճաբանութիւնները անհրաժեշտ են քաղաքացիութեան վերաբերեալ ամէն խնդիրներու համար, և ոչ միայն սեղանաւորական մեծ ու կարեւոր հարցեր, այլ սոսնցմէ շատ աւելի պարզ, սակայն Անգլիացիին ներքին կեանքին հետ յարաբերութիւն ունեցող ո և է խնդիր, որ հանրային հանգամանքով կը ներկայանայ, պէտք է ելնեն Երեսի։ Ժողովին դրասեղանին վրայ։ Այս է պատճառը որ Անգլիոյ մէջ այդ զանազան մեծ ու փոքր խնդիրները լուծելու համար առաւել կամ նը-ւազ յաջողութիւն ունեցող պետական անձնաւորութիւնները ժողովրդական կ'ըլլան ապագային, քան այն պետական մարդիկը, որոնք երկիրը կ'առաջնորդեն արտաքին արկածախնդրութիւններուն։

Պահպանողական Կառավարութիւնը սակայն սկսած է, հիմակ որ արտաքին մեծ պատերազմի մը մէջ բռնուած չէ, իր ուշադրութիւնը դարձնել ներքին խնդիրներու։ Կրթական տեսակէտով, անցեալները քուէարկուեցաւ Միջնակարգ կամ Երկրորդական դաստիարակութեան վերաբերեալ օրինագիծը, որով աւելի հաստատուն հիմերու վրայ դրուեցան վարժարաններուն ուսմանց ծրագիրը և գիտական կազմակերպութիւնը, կրօնական դաստիարակութիւնը բոլորովին անջատուեցաւ, յարանուանական ոգին իր կարեւորութիւնը կորսնցուց այսինքն բողոքականամտութիւնը անհետ եղաւ և դադրեցաւ դաստիարակութեան անհրաժեշտ պայմանը ըլլալէ, ինչպէս էր ասկից առաջ Անգլիոյ քանի մը գլխաւոր կեդրոններու կրթական յարկերուն մէջ։ Միօրինակ կրթական դրութեան մը վերածուեցաւ, Լոնտոնի բոլոր վարժարանները, մինչ ասկից առաջ այդ մեծ մայրաքաղաքին անհամար մեծ ու փոքր արուարձանները կը կառավարուէին տարբեր և հիմնապէս իրարու հակառակ կրթական ծրագիրներով, բողոքականութեան կրօնական ծայրայեղութիւններուն չափ մը դրուեցաւ, ծէսերու խնդիրը լուծուեցաւ աւելի ազատամտութեամբ, և լայն հայեացքներով, ընդարձակուեցաւ անձկամիտ հակածէս կուսակցութեան մտքին դաշտը, և դադրեցան վերջապէս սին նախապաշարումներու կարգը դասուելէ անմեղ և քրիստոնէավայել աւանդութիւններ, որոնք իրենց հնութեան չափը մինչեւ Աւետարաններու դարը կը հասցնեն, և հաստատութիւն կը գտնեն քրիստոնէական առաջին երեք դարերուն բոլոր գրուածքներու մէջ։

Դիպուածը Մր. Պալֆուրի նախագահած Դահլիճին վերապահած էր անսահման յաջողութիւն մը խալանական հողային դարաւոր վիճակը կարգադրելու երկուսաթեք գոհունակութեամբ։ Անգլիոյ ներքին կեանքին ամենամեծ դժուարութիւններէն մին էր այդ խնդիրը։ հոչակաւոր պետական մարդիկ իրենց գործունէութիւնը և տաղանդը սպառեցին այդ խնդրին առթած վիճաբանութիւններուն մէջ, իրենց ժողովրդականութիւնը կորսնցուցին, ութեւոխանական աթոռներն վրայ տուին, քաղաքական կեանքին համար անդարձ անցեալ եղան, բայց խնդիրը չէր լուծուեր, և իռլանական ազգայնական կուսակցութիւնը մը ամէն օր Անգլիոյ Խորհրդարանին մէջ գայթակղութիւններու առիթ կ'ընծայէր։ Գրէթէ ամէն տարի օրինագիծ մը կը ներկայացուէր կառավարութեան կողմէ, և սակայն կը մերժուէր կանոնաւորապէս։ Թէ՛ հողատէրերը և թէ մշակները միանգամայն գոհ ձգող օրինագիծ մը պատրաստելու պատիւը այսօր կը վայելէ իռլանական գործոց ճարտար նախարար Մր. Ուինտհէմ, որուն ընդարձակ ծրագրին երկրորդ ընթերցումը անցեալ օր ստուար մեծամասնութեամբ ընդունուեցաւ Երեսի։ Ժողովին կողմէ, ինչպէս ասկէց առաջ ընդունուած էր արդէն հողատէր լորտերու և մշակներու ներկայացուցիչներուն մասնաւոր գումարումներուն մէջ։ Յայտնի է թէ ինչ ինչ բարեփոխումներ անհրաժեշտօրէն պիտի ըլլան նոյն Օրինագծին մէջ, բայց ոգին գոհացուց ամէնքը, սկզբունքը յաղթեց դժկամակութիւններու, և փոքր ոչ իռլանական հողային խնդիրը բոլորովին Օրակարգէն եղնելու հաւանականութիւնը այսօր շատ աւելի մեծ է քան ո և է ժամանակի մէջ ասկէց առաջ։

Իռլանդայի այս խնդիրն անմիջապէս վերջ, Երեսի։ Ժողովը պիտի հրաւիրուի լուծել նաև ո՛չ նուազ կարեւոր խնդիր մը, Անգլիոյ ներքին կեանքին հետ կապուած, դրամագլխի և աշխատութեան յարաբերութիւններուն մեծ խնդիրը, կամ աւելի պարզ խօսելով, գործարանատէրներու, դրամատէրներու և պաշտօնեաներու խնդիրը։ Ինչ կերպ պէտք է օրինադրել երկու կողմերն ալ գոհ ձգելու համար։ Մին ունի դրամական կարողութիւնը, միւսը կը նուիրէ իր բազուկին ոյժը, մտքին կորովը, հոգեկան բոլոր խանդը և գործունէութիւնը։ Առանց դրամի չեն դանուար գործարաններուն խոշոր անիւները, բայց առանց մարդու ալ չեն բացուիր անոնց երկաթեայ ահագին փեղկերը։ դրամին պակասութիւնը ամէն առեւտրական գործառնութիւններու մահ կ'սպառնայ, գոհ սիրտով աշխատողներու պակասութիւնն ալ ի դերեւ կը հանէ նոյն իսկ առատ դրամագլխէն ակնկալուած արդիւնքները։ Այս և այսպիսի շատ մը նկատումներ, որոնք Եւրոպայի գործի հրապարակներուն վրայ շարունակ փոքրով ալ կը հաստատուին, գրգիռ եղած են վերջնական լուծում մը ձեռք բերելու աշխատութիւններուն համար։ Բայց դրամատէրները և աշխատաւորները իրե՛նք չէ որ պիտի լուծեն այս խնդիրը, այլ կառավարութիւնը, որ, իրրեւ չէզոք կամ երրորդ տարր, միջին ճանապարհի դանէ դրամագլխին և աշխատութեան շահերը հաշտեցնելու, զանոնք միշտ անդորր պահելու դէպ ի բարին և դէպ ի օգտակարը առաջնորդող սկզբունքներուն մէջ։ Դրամագլխի և աշխատութեան խնդիրը վերջ ի վերջոյ Գիտութեան և Ճարտարարուեստի խնդիրը կ'ըլլայ, սկզբունքի և կիրառութեան խնդիրը։ Կանոնին և փորձին խնդիրը։ Ասպարէզին մէջ բոլոր յաջողակ դրամատէրները ջատագոված են առանց բացառութեան ա՛յս սկզբունքը թէ աշխատութիւն մը պէտք եղած չափով արժեցնելու համար, աշխատաւորին մէջ պէտք է յառաջ բերել գոհունակ հոգեկան վիճակ մը, որով մինչեւ իսկ իրրեւ իրեն անձնական գործ նկատէ գինքը բանեցնող բարդունին գործը։ Այս սկզբունքով չարժող և ա՛յսպիսի աշխատաւորներու տէր եղող դրամատէրները միայն յաջողած են։ Դրամագլխին և աշխատութեան միջեւ աւելի սերտ մտանակցութիւն մը պէտք է հաստատուի, և այս կենսական հարցը լուծելու համար է որ անգլ. Խորհրդարանը պիտի սկսի վիճաբանել մեծամեծ սկզբունքներու վրայ։

ԵՐ. Տ. ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆ

AGNOSTIC ∴ ԳԱՌՆԱՊԱՇՏ

Մասիս Շաբաթաթերթի վերջին թիւը սիրալի նորութեամբ մը կը փայլէր որ պատիւ կը բերէ յօդուածին հեղինակ հոչակաւոր քննադատ Պ. Մալխասի։ Agnostic բառը թարգմանուեր է Գառնապաշտ, Խորհրդէպեղի գառնուկը պաշտող։∴։ Կը տեսնէ՞ք հմտութեան պաշարը մեր քննադատներուն, որոնք անտարբեր են բոլորովին հանրային ճաշակին նկատմամբ, և թեթեւօրէն առաջ կը նետուին, չատ բան գիտցողի հովեր կուտան իրենց, մինչ պարզ agnosticներ, Անդէմներ են իրենք։ Տեա՛ք իմ քննադատը, գրելէ առաջ խորհեցէք, ուսումնասիրեցէք, բառարան նայեցէք, շատ կարդացէք, և քիչ գրեցէ՛ք, հմտութիւն մի՛ վաճառէք։ Agnosticը Գառնապաշտ թարգմանել դերազանց անգիտութեան ցոյց մը ընել կը նշանակէ։ Ցաւը անապարեցէք։

ԳՆՈՍՏԻԿ

ԴԷՄՔԵՐ

Մեր մտաւորական դասը ա՛ն ասիենան վիճ ու անմխիթարական հունձի մը կ'արտադրէ տարուէ տարի, որ շահեկան կը դառնայ ինձի՝ նկատողութեան առնել առաջ եկող ցանցառ ադ բերիին մէկ հատուածը, վեց ընթացաւարտներ, վեր առնելով անոնց ինքնութիւնը՝ իբր Միսէի սալին վրայ դաւբնուող անհատներ, եւ իբր հայ հասարակութեան մտաւորական որբանեն դուրս նետուող եւ իրեն նեռկայացող անդամներ։

Ան իմաստով, պիտի փորձեմ գծել, Instantané Appareilով մը, լուսանկարը՝ հունձի ադ հատուածին, որուն անդամները սիրելագոյն բարեկամներս են եղած, եւ զորս, դպրոցական միեւնոյն մթնոլորտին մէջը, կրցա՛ծ եմ մօտէն ուսումնասիրել, իրենց իսկական ինքնութեան բովանդակաւարելութիւնովը։

Սովորամոլութեան հանդէպ հմտանան բնաւորութիւնս, ոչ անունի կարգ պիտի կրնայ դնել ան շարքին մէջը, ո՛չ ալ տարիի կամ արժանիքի։

Գրիչին տակը ո՛վ որ գայ, անով պիտի սկսիմ ու երթամ։

Ուրե՛մն։

ԱՌԱՋԻՆ ԸՆԹԱՑԱՒԱՐՏ

Շիք երիտասարդ մը, գլուխէն մինչեւ ոտքը, ինչպէս բոլոր եւրոպականացեալ ուսանողները, բայց ո՛չ ան կարծեցեալ աստուած շիքութիւնը, որ եանիքականին կոպիտ դրոշմը ունի, —քիթը լայն, հա՛ստ կաշիով ամբարտաւա՛ն կոյիկ մը, արմնգի չափ նեղ տափատ, յիտոյքը բաց ձգող, բաճկոնի պէս անճոռնի ժաքէթի մը, և, «ի կարգին»։

Սվիդ հասակի մը վրայ, մանտրտիկ, ցցուն գլուխ մը, որ սրածայր կլակով մը կը շրջանակուի, ուր ան տարի մորուքի թաւ փունջ մը եկաւ երկնալ, իր ճենդլմենութիւնը և ուսմնողական վերջին տարիի, սիներրի դրոշմը ու չուքը կատարեալ ընելու համար։

Գոլէժ մտած է, ուսումո՛վ մարդ ըլլալէ աւելի, — որովհետեւ, հարուստի բաղդաւոր զաւակ, կարդայ կամ չկարդայ, մարդ կը սեպուի արդէն, ու անպատճառ երջանիկ կ'ըլլայ, կը յաջողի կեանքի պայքարին մէջը, չա՛տ մը ուրիշներէ աւելի, — «կարդացած»ի անուն մը ունենալու համար, —փա՛ռք մը, որուն տէր ըլլա՛լը կը փնտռուի միշտ։

Առանց գաղտնիք սիրելու՝ գրականութիւնը, դրագիտութիւն չունի տակայն, ինչպէս իր ընկերներէն մէկ քանին։

Գրական սեռերուն մէջը, իր նախասիրութիւնը ըլլալ կը թուի՝ բանաստեղծութիւնը և Ֆանդեզկին, զորս չա՛տ կը կարդայ, անդլերէնէն միշտ, անոնցմէ քնքուշ գաղափարներու, սիրուն թռչատորութիւններու սիրանալով... չուայլիլու համար զանոնք, իր նամակներուն մէջը... անգլուհիներուն։

Առանց գինքը ճանչնալու երբ հանդիպես իրեն, Բարիզէն նոր դարձած étudiantի մը կը նմանցնես անպատճառ։

Եւ արդէն իր քիչ մը count-like երեւոյթը կատարեալ ընելու համար, անցած տարուան արձակուրդին... Բարիզ գնաց, — ուսանո՞ղ՝ որ արձակուրդը Բարիզ կ'անցընէ, — ինք, ուսանողէ աւելի, կէս-չոգ մը արդէն։

Թերեւս անչափ սէր չունենայ դասերուն, գիտութեան և գեղարուեստի խրթին գլուխցաւութիւններուն, որչափ... Միս աս ինչին կամ ան ինչին։

Բայց աս քանէ չէ՛ երբեք թէ, իր դասերը երեսի վրայ կը մնան, որչափ չեն մնար թերեւս բարեկամական նամակները... աղուոր Միսերուն։

Ինծին ուշիմութիւնով մը, զոր ունի ամէն գաւառացի պատանի, ան յաջողապէս մէջէն կ'հլլէ բոլոր դասերուն ալ, և չատ մը գլուխ ճաթեցնողներէ ազէկ քննութիւն կուտայ։

Դպրոցը աւարտելէ ետքը, բժշկութեան հետեւելու միտք մը ունէր։ Թէպէտ չի՛ կորեր որ խելք դնէ ան բանին, երբ անդին առանց վաստակելու ուտելու երջանիկ հեռապատկերը՝ իրեն համար չա՛տ մօտաւոր ու չօշափելի իրականութիւն մըն է։ Մանաւանդ որ, միւս կողմէ երբ քիչ մըն ալ մեծնայ, առանց բժիշկ ըլլալու՝ չատ մը... երկաթմամլ տկարներու դարմանուելու համար իրեն դիմելու հաւանականութիւնն ալ չպակսիր, եթէ ոչ իր աղուոր աչքերուն համար, գէնէ... աղուոր մնալուին սիրուն, զոր դպրանին մէջը կարելի է գտնել լեպլեպիի չափ։

Իր ասպարէզը։—

Կամ իր մեծերուն թեւին տակը, գլուխը գործին կախած վաճառական մը, պիւռօի մը անկիւնը։

Կամ,—գլխուն ձգուած անհոգ բաղդախնդիր,— հիանալի սիրաբանող մը։

Ենովք Արմէն

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ՔԱՍԻՄ 123

ԿՆՃՈՏ ՀԱՆԳՈՅՑ ՄԸ

ԱԷՊ

ՏԵՂԱԿԱՆ-ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

ԺԱ.

Առաջին անգամն էր որ ասանկ խիստ ակնարկութիւն մը կ'ընէր Սարգիս պէպէքին համար, զայն նախատինք նկատելով քեռորդիին։ Հպարտ աղջիկը որ ընաւ չէր յուսար թէ մօրեղբայրը այս տեսակ լեզու կը գործածէ՝ վայրկենաբար ցնցուեցաւ։

—Մինթէ աղջիկս նախատինք մ'է ինձ համար, հարցուց։

Սարգիս զգալով գործած սխալին ծանրութիւնը, զայն դարմանելու փորձ ընելով։

—Չէ՛ զաւակս, սխալ մեկնութիւն մի՛ տար խօսքիս, ըսաւ, ես բնականաբար գիտեմ և արտանց համոզուած եմ թէ ինչ դառն ոճրագործութեան մը արդիւնք է այս պէպէքը։ բայց հանրային կարծիքը ատանկ բան չի ճանչնար, անոր համար բանքասանքի առարկայ մը պէտք է, ով կ'ուզէ ըլլայ զոհը, հասարակութիւնը չի փնտռեր, չի քններ պարագաները, մինակ երբ օրիորդի մը գիրքը պէպէք մը տեսնայ կը բամբասէ զայն և հակաբնական երեւոյթ մը չի ներեր ընկերական կարգուսարքերու մէջ։

—Հասարակութիւնը ինծի հետ ինչ առնչութիւն ունի, ես արդէն առանձնայած կ'ապրիմ և պէտք չունիմ անոր ասոր կարծիքովը առաջնորդուելու։

—Բայց մէկ այսօրուան համար չէ որ պիտի ապրինք, նոյն իսկ պէպէքին ապագան ալ կը պահանջէ որ հանրութեան աչքէն ծածկենք իր ծագումին պարագաները։ Բայց հիմա ասանկ վիճելու ժամանակ չէ, անգամ մը տուն հասնինք, հոն դեռ շատ ժամանակ ունինք խորհրդակցելու։

Մելինէ ալ աւելի գրգռուած դուրս ելաւ չոգեմակոյկէն, որմէ առաջ արդէն դուրս ցատկած ու կառք մը պատրաստած էր համր կառապանը, Սարգիս ալ իր մեծ վերարկուին տակ առաւ պէպէքը զայն պահելու ասիճան ծածկելով և քեռորդիին հետեւելով, անոր հետ զետեղուեցաւ կառքին մէջ, որ անմիջապէս դէպ ի Բերա ուղղուեցաւ։

Իրենց Բերայի բնակարանը մարդ չէր մնացած. ծառայ, սպասուհի, ամէնքն ալ ճամբու դրած էր Սարգիս իրենց Մեծ-Կղզի փոխադրուելէն քիչ առաջ և մերթ ընդ մերթ ինք առանձին կ'երթար հոն ու գնութիւն մը կ'ընէր որ կարասիներն ու գոյքերը չվնասուէին։ Այս պատճառով երիւղ չկար որ սպասուհի մը կամ ծառայ մը իմանար պէպէքին գոյութիւնը ու տարաձայնէր ամէն կողմ։

Երբ կառքը տուն հասաւ, ամէն զգուշութիւնները գործադրուեցան, առաջ համր կառապանը վար ցատքեց, դուռը բացաւ և Մելինէն ներս մտցընելէ ետք, Սարգիս ալ պէպէքը իր խոշոր վերարկուին տակ ծածկած ներս մտաւ։

Ցրտութիւն մը ծնած էր Մելինէի ու մօրեղբօրը միջեւ։ դժբախտ կինը Սարգիսի խստութիւնը տեսնելով կը կարծէր որ անիկայ մասնաւոր տուելութիւն մը ունէր զաւկին նկատմամբ և անոր համար կ'ուզէր ժամ առաջ զայն քովէն հեռացնելու։ Մայրական զգացումը յաղթած էր տրամաբանութիւնը և գիտնալով հանդերձ թէ մօրեղբայրը ո՞րչափ անկեղծ է իր նկատմամբ և ո՞րչափ անձնուիրութիւն ըրած է, չէր ուզեր պէպէքին իր քով մնալուն հետեւանքը կրնալ և քէն կ'ընէր մօրեղբօրը։

Սարգիս կը կռահէր Մելինէի իր նկատմամբ տածած զգացումը, բայց անգիտանալ կը կեղծէր և շարունակ անոր քովէն հեռու կը մնար հետը բանավէճի չբռնուելու համար։ Մելինէ տուն մտնելուն պէս կրկին քովը առաւ պէպէքը և սկսաւ անով զբաղիլ վերջնական կարօտը առնելու համար։

Վերջապէս գիշերը վրայ հասաւ և թէ՛ Սարգիս և թէ՛ քեռորդին բնաւ խօսք չփոխանակեցին։ Իւրաքանչիւրը իր սենեակը առանձնացած կը տառապէր. ո՛չ իսկ ճաշել անցաւ երկուքին ալ մտքէն։ Կէս գիշերը երբ ժամ անցած էր. Սարգիս կառապանը արթնցուց և հրաման ըրաւ որ պատրաստ սպասէ իրեն՝ վարը դրան առջեւ։

Մկռնելու պատրաստուող ոճրագործի մը նման սիրտը կը տրոփէր Սարգիսի, վճռական վայրկեանը հասած էր և չէր գիտեր թէ ինչպէս պիտի կրնար բաժնել զաւակը մօրմէն։ Արդէն ինք Մեծ Կղզիին մէջ կ'ուզէր լմնցնել այս սրամաշուք գործը, իր ծրագիրն էր Մելինէն առանձին տուն զրկել ու պէպէքն ալ ինք տանիլ, բայց քեռորդիին անմխիթար կացութիւնէն ընկճուելով չհամարձակեցաւ այն ատեն գործադրել և հիմա դաղտագողի քայլերով գնաց կանչեցաւ մանկամարդ աղջկան սենեակին առջեւ։

Դրան կղպանքին ծակին մօտեցուց աչքը և տեսաւ որ քեռորդին վառուող մոմի մը աղօտ լամբարին առջեւ ծընրադրած կ'աղօթէր իր այն չրջագգեստովը որով Կղզիէն վերադարձած էր և մոռցած էր վրայէն հանել։ Յուզումը կրկնապատկուեցաւ Սարգիսի, բայց ինքզինքը քաջալերեց մօրն ու զաւկին ապագան նկատողութեան առնելով, և թեթեւ մը զարկաւ դրան։

—Մա՛ք, պատասխանեց Մելինէ յուսահատ արտասանութեամբ մը։

—Ինչ կ'ընէիր Մելինէ, դեռ չէիր քնացած, հարցուց։

Օրիորդը չպատասխանեց։

—Վշտացած կ'երեւիս ինձ դէմ, սիրելիս, յարեց մօրեղբայրը, բայց վաղը երբ աղջկանդ երջանիկ ու ապահով վիճակը տեսնես, անշուշտ ներողութիւն պիտի խնդրես ինձմէ։

—Թատերական խօսքեր մտիկ ընելու ժամանակ չունիմ, մօրեղբայր, գոչեց Մելինէ անձկութեամբ. չո՛ւտ ըրէ ինչ որ պիտի ընես և չարչարանքս մի երկարաձգեր։

Պէպէքը խանձարուրին մէջ փաթթուած՝ վրան ալ պարսկական նուրբ շալով մը պատպարուած մուշ մուշ կը քնանար մօրը անկողնին մէջ բերին ծածկն ալ միտը քոլը։ Սարգիս անձայն անձուն մօտեցաւ և զայն փարկութեամբ մը գիրկն առնելով,

—Վաղը կամ մէկալ օր բոլորովին տար...

—Գնա՛, թաղէ՛, ընդմիշտ Մելինէ լացը զսպելու համար գերմարդկային ճիգեր ընելով, ուղղեցաւ տա էր, կամքդ թող կատարուի, ինձ համար մեռած է ալ աս աղջիկը։

Սարգիս առանց մխիթարութեան բառ մը արտասանել փորձելու, սենեակէն մեկնեցաւ պէպէքը գիրկը և վար իջնալով շալին վրայէն կաւ մը անցուց և մաքուր զամբիւղի մը մէջ դրաւ զայն ու մեծ վերարկուին տակ առնելով մեկնեցաւ տունէն համր կառապանին հետ։

Պէպէքին հեռացումը չզգաց Մելինէ, վշտին մեծութեան առջեւ զգայազրկ եղած էր պահ մը, և ապուշ դարձած էր վճռական վայրկեանին. ոչ իսկ սիրտը կը կսկծար, կարծես աչքը բաց կը քնանար, բոլորովին անտեղեակ իր չուրջ անցած դարձածներէն։

Բակին դրան դոցուելու ձայնը սթափեցուց զինք որ իրողութեան անդրադառնալով պէպէքին դրուած տեղը վազեց, ուր յուսահատեցուցիչ դատարկութիւն մը գտնելով, սկսաւ լալ ու հառաչել։

Թշուառ մայրը անմիջապէս բացաւ սենեակին դուռը ու վար խոյացաւ մօրեղբօրը ետեւէն հասնելու և հոգիին հատորը անոր ձեռքէն խլելու համար, բայց ո՞ր կողմ ալ դառնար, հետք չէր նշմարեր զաւկէն, որ թռած, փախած էր ձեռքէն։

Ցիմարի պէս կրկին վեր վազեց. ինչ ընէր, ո՞ւր երթար, որո՞ւ դիմէր, տասը վայրկեանի չափ այսպէս խելայեղ կոծելէ ետք ճարահատ ինկաւ անկողնին վրայ։

(Շարունակելի)

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀՍՐՑԵՐ

ԷՍԿԻՇԷՀԻՐԻ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Էսկիշէհիր իր կեդրոնական դիրքին բերումով՝ վաճառականական տեսակէտով բաւական կարեւոր տեղ մը կը գրաւէ Անատոլուի ներքին քաղաքներուն մէջ։ Պոլսոյ այլեւայլ վաճառատուններու գործակատարները գրեթէ երբէք չեն պակիր հոս, մանաւանդ մանիֆաքտուրաճիները որ ամիսը անգամ մը հոս այցելելու մէջ զիրար կը գերազանցեն։

Հոստեղի վաճառականութեան արտածելի գլխաւոր նիւթերն են՝ ցորեն, գարի, թիֆթիկ, աֆիոն, ծովափրիսը (écume de mer) եւն.։ Այս տարի կանխահաս ձմրան պատճառաւ, աշնան եւ գարնանային —կիւզիէ— քիչ քանակութեամբ արմտիք ցանուած էր, անընդհատ տեւող ձմրան սաստկութենէն հունտին մէկ մասը սառած էր հողին մէջ. բայց գարնան առաջին օրերուն մէջ առատութեամբ ցանուած արմտիքները —եաղլրf— հունձքի աւանն լաւ արդիւնք մը տալ կը խոստանան. չրջականերու մէջ գրեթէ և ոչ տեղ մը կարկամած է. սակայն այս վերջին տօթագին օրերուն մէջ՝ անձրեւի նուազութիւնը, մահոգութիւն պատճառել սկսած է երկրագործներուն, որուն հետեւանքն է հոս ցորենի գինին բարձրացումը. երկրորդ տեսակէտ ցորենին գիները այսօր հոս հաղիւ 23 ղրշ.ի կ'առնուի։ Գարին ալ նոյնպէս պատրաստ ապրանք չգտնուելուն համար, քոռը 17—18 ղրշ.ի կը ծախսի առհասարակ։ Երկրագործներէն շատերը իրենց կարողութեանը համեմատ, ունին տակաւին անցեալ տարուան հունձքէն մնացած արմտիքներ։ Սակայն, կանխամտածութեամբ՝ առանց նոր հունձքին վրայ կատարեալ համոզում գոյացնելու ունեցածնին ձեռքէ չեն հաներ. երկրագործներ կան՝ որոնք 4—5 տարուան ցորեններ կը պահեն իրենց ստորերկրեայ փոսերուն մէջ, ինչ որ առաւելութիւն մըն է։

Թիֆթիկի եղանակն է հիմա. թէև այս տարի չրջակայ գիւղերէն մէկ քանիներուն այծերը մեռած են հիւանդութեան պատճառաւ, սակայն և այնպէս ատիկա հրապարակի վրայ գրեթէ բնաւ ազդեցութիւն չէ ունեցած. ընդհակառակը, մինչ առջի տարի այս պահուն թիֆթիկին օխան մինչև 22 ղրշ.ն անդին ապրանք առնող չկայ. չենք գիտեր թէ տարուէ տարի գիներուն այս աստիճանաբար նուազելուն պատճառը ինչ է. կը փափաքէինք իմանալ ձեռնհասներուն կարծիքը։ Հիմա հոս գրանուազ թիֆթիկի վաճառականներ —Պոլսեցի— կը պնդեն թէ գիներու բարձրացում յուսալ անօգուտ է. միւս կողմէ Պոլսոյ յանձնակատարներէ հասած մասնաւոր նամակներ ալ առուտուրի սկսած առեն (.՝) ապրանքներու 17—18 ղրշ.ի դիւրաւ ձեռքէ հանուելիքը կը տեղեկագրեն. տեղացի վաճառականներն ալ չուարած են այս անակնկալին առջեւ։ Մինչ ամէն տարի, չորս ամիս վերջ յանձնուելու պայմանաւ երկրագործէն՝ օխան 15ի կը գնէին, հիմա օրուան հրապարակի գիներէն եզրակացնելով 15—16 ղրշ.ի պատրաստ ապրանք առնելու կը տատանին. ինչո՞ւ.— Որովհետև ամէն անգամ որ այդ տեսակ շատ գործառնութեանց մէջ մտնեն՝ գրեթէ միշտ կը տուժեն, արդէն թիֆթիկի վաճառականներէն շատերը իրենց ունեցած դրամագլխին քառապատիկը գործառնութեանց մէջ կը մտնեն։ Օրինակի համար, 100 ոսկի դրամագլխի տէր մէկը, իր ունեցած այդ փոքր դրամագլխով կ'սկսի ապրանք ղրկել յանձնակատարներէ մէկուն. սկիզբները անպատճառ կը յաջողի..., առաջին ըրած քիչ մը շահէն չլմորած՝ շատ դրամ շահելու տենչը կը մղէ զինք աւելի մեծ գործառնութիւններու. անշուշտ աւելի դրամագլխի պէտք ունի, իր յանձնակատարին բացած գրեհիէն օգտուելով՝ տակաւով դրամ կը քաշէ ու եռանդով կ'սկսի շարունակ հրապարակէն 10—20 փր. աւելի գնելով՝ ապրանք ղրկել. մինչ հոս ինք առուտուրով զբաղած է, կ'իմանայ թէ Պոլսոյ մէջ գիները քիչ մը իսկած են, այդ «քիչ մը իսկած են»ին առանց կարեւորութիւն իսկ տալու, միշտ լաւատեսութեամբ կ'սպասէ իր երեւակայած գիները, ու մինչ այս մինչ այն՝ օր ըստ օրէ տակաւ առ տակաւ գիներու անկումը կ'անցընէ ժամանակը. մէկ կողմէ տոկոս, արտիւէ, միւս կողմէ գիներու բարձրացման յոյսին պարապ ելլելը ա՛լ կ'տիպէն գինքը ապրանքը ձեռքէ հանել, երբեմն ալ առանց իր գիտակցութեան. ու այսպէս 17—18ի գնուած ապրանքը 4—5 ամիս վերջը կը ծախսի 16 ղրշ.ի. հաշուեցէք թէ ի՞նչ է ասոր հետեւանքը — իր ունեցած քիչ մը դրամագլխին ալ օգը կը ցնդի։ Շիտակը ցաւալի է մեր վաճառականներուն մէկ քանիներուն բռնած այս յոռի ընթացքը. իմ մասս պէտք է միշտ չընչահայեցութեամբ վարուիլ. օգտուելով ուրիշներու ունեցած փորձառութենէն, պէտք չէ ոսքը վերմակէն աւելի երկնցնել. իր ունեցած դրամագլխով պէտք է իր գնուած միջավայրին մէջ առնելու ծախել. միշտ աչքին առջեւ. քիչո՛վ գոհանալ՝ փոխանակ շատ շահ ակնկալելով իր ունեցածն ալ վրայ տալու։

Աֆիոնի բերքը արդէն իր քանակութեամբ հոս նուազ տեղ մը կը գրաւէ բաղդատմամբ միւսներուն. այս տարուան հունձքին համար կ'ըսեն թէ ձմրան սաստկութենէն՝ մասամբ սառած է, մինչդեռ աւելի փորձառուներ կը հաստատեն՝ բոյսին ծայրը գտնուած գնդակաձև ամանին մէջի պարունակութեան —խաշխաշին— նուազութիւնը. իսկ աֆիոնին համար բնաւ վնաս չեն տեսներ. ինչ որ ալ ըլլայ սակայն, անցեալ տարուան հունձքին հետ բաղդատելով՝ այս տարի ամէն կողմ աֆիոնը նուազ արդիւնաւոր պիտի ըլլայ։

Ծովափրիսը Պոլսոյ առեւտրական կեանքին հետ առնչութիւն մը չունենալուն համար զանց կ'ընենք ատոր վրայ խօսելէ։

Գ.

ԱՐՏԱՔԻՆ

ՄԵՆԱՄԱՐՏ.— Ալժէի նախկին հակասեմական քաղաքապետ Մ. Մաքս Ռէժին գերման սպայի մը հետ մենամարտ ունեցաւ Մէնդոնի (հարաւային Ֆրանսա) մէջ։ Վերջերս Մ. Մաքս Ռէժին Հռոմ կը գտնուէր, ուր բանախօսութիւն մը ըրաւ լատին ազգերու միութեան վրայ։ Իր պանդոկին մէջ խօսակցութեան բռնուեցաւ գերման սպայի մը հետ, որուն անունը յայտնի չէ, և տաք վիճաբանութեան յաջորդեցին հարուածներ, որոնց արդիւնքը այն եղաւ որ Գերմանացին իր վկաները ղրկեց Ֆրանսացիին։ Երկուստեք հաճութեամբ որոշուեցաւ որ մենամարտը տեղի ունենայ Ֆրանսական հողի վրայ, որովհետև խորհրդարանական օրէնքը խիստ է մենամարտութեան մասին և Մէնդոն քաղաքը ընտրուեցաւ։ Առաջին անգամ ատրճանակ գործածուեցաւ, բայց փոխանակուած երկու գնդակները ապարդիւն ըլլալով, սուրի դիմեցին։ Ի վերջոյ գերման սպան ծանրապէս վիրաւորուեցաւ։

ԲՈՐԹՈՒԿԷԶ ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆԸ.— Բորթուկէզ կառավարութիւնը կը բանակցի Լոնտոնի սեղանաւորական հասատութեան մը հետ՝ 4 միլիոն անգլ. ոսկիի փոխառութեան մը համար, որուն մեծագոյն մասը պիտի գործածուի բորթուկէզ հանրային պարտքին քոնսոլիտին համար։ Փոխառութիւնը 3% տոկոսաբեր է, և ներքին պարտաթուղթեր իբրև երաշխաւորութիւն տրուած են։

ՍՕՄԱԼԻԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ.— Անգլիական արշաւախումբը Պոհոդրլ պիտի դառնայ, և զինուորական գործողութիւնները պիտի վերսկսին Ցունիսին։ Անգլիացի զօրավար Մէնսինկ ո՛չ առաջ կընայ երթալ և ոչ ալ ետ դառնալ, մինչև որ փոխադրութեան միջոցները իր դիրքին կացութեան պէտքերուն համապատասխան չըլլան։ Կալատիի պահակախումբը կը բաղկանայ 400 հոգիէ, որոնց հետ կը գտնուի հինգ Մաքզիմ թնդանօթ։ 80 հոգի ալ, հրամատարութեամբ Ֆիլիբս հաղարապետին, Տուտուպի մէջ կը մնան, 250 հոգի ալ Պէրա, հրամատարութեամբ հաղարապետ Բէնոյի։ 700 զօրիներու կարաւան մը Մայիս 1ին Պոհոդրլէ ճամբայ ելաւ Կալքայու երթալու համար։

ՏԻԼԻԲԻ ՆԱՒԱՀԱՆԴԻՍԸ.— Լոնտոնի ֆրանսական Առեւտր. Սենեակը երկայն յիշատակագիր մը ղրկեց Ֆրանսայի վաճառականութեան և հանրօգուտ շինութեանց նախարարներուն, անգամ մը եւս խնդրելով լուրջ նկատողութեան առնել Տիէբի նաւահանգիստը բարւոքելու խնդիրը։ Սենեակը կը յայտարարէ թէ, թէպէտև Նիհավէնէ Տիէբ(անգլ. ծովեզերքէն ֆրանսական ծովեզերքը) ճամբան Մանչի նեղուցին ամէնէն բանուկ ճամբաներէն մին, սակայն ֆրանսական նաւահանգիստներուն անբարականութեան պատճառաւ շոգենաւերը, ամէն ամիս չորս-հինգ օր, տեղատուութեան միջոցին, այսինքն չուրերուն քաշուած միջոցին, երկուքէն մինչեւ չորս ժամ ուշ կը մնան։ Սենեակը այս գանգատներուն վրայ ծանրանալէ վերջ, կ'աւելցնէ. — Էտուարտ Թագաւորին, Հանրապետութեան նախագահին տուած այցելութիւնը Անգլիոյ մէջ բարեգուշակ նշան մը կը համարուի լաւ և մտերմական յարաբերութիւններու հաստատման համար երկու երկիրներուն միջև։ Լոնտոնի ֆրանսական Առեւտր. Սենեակը ուրախութեամբ կը ծանուցանէ ձայս «և առաւել քան երբէք մեր պարտաւորութիւնն է օգնել ֆրանս. վաճառականութեան՝ մեր բոլոր կարելի միջոցներով, օգտուելու համար այս ընտիր տրամադրութենէն»։ Առեւտրական Սենեակը կը խնդրէ նախարարներէն որ ֆրանսայի Երեսփ. ժողովին մատուցուի փութով Տիէբի նաւահանգիստը բարւոքելու պտսնելու օրինագիծը, և նաեւ հոգ տանիլ կանոնաւորապէս մաքրելու նաւահանգիստը, որպէս զի Նիհավէնէ եկող շոգենաւերը կարենան գիշեր ցերեկ ամէն ժամու նաւահանգիստ մտնել կամ ելնել անկէց։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱՆ իրեն յանձնուած տարեկան կտակները բաշխելսաւ։ 160 անգլ. ոսկի Ֆուռաք Մրցանակը, որ յատկացուած է արձակ կամ ոտանաւոր ամէնէն ընտիր կատակերգութեան մը հեղինակին, տրուեցաւ Մ. Մօռիս Տօնէյի իր Լ'Օդրը Տանժէ թատերախաղին համար, որ անցեալ շաբթու ներկայացուեցաւ Էտուարտ թագաւորին առջև։

Մ. ՆԷԼԻՏՕՖԻ ՀԱՒԱՏԱՐԱՆՈՆ.— Հռոմի ռուսական դեսպան Մ. Նէլիտօֆ, ապնութիւնը ունեցաւ ցուցընելու ֆրանսական դպրոցին աշակերտներուն և մի քանի բարձր անձնաւորութիւններու իր՝ հին ռուսերական գործերուն հաւաքածոն, որուն դասակարգութիւնը բրած է բրօֆ. Բոլլաք։ Այս հաւաքածոն կը պարունակէ շատ մը թանկագին գոհարեղէններ որոնց շատ դժուար է ծագումը հաստատել։ Իր գեղարուեստական արժէքը ամէնն տարակոյսէ վեր է։ Հաւաքածոյին նիւթերը կը կրեն չորրորդ կամ հինգերորդ դարերու թուականները Քրիստոսէ առաջ։ Ամոր մէջ կան 260 օղ, ոսկիէ պակիներ, վարսակալներ, գնդաձեւներ, ամէնքն ալ ճշմարիտ արուեստագէտի մը ձեռքէն ելած։

Ամէնէն սիրուն կտորն է վարսակալ գնդասեղ մը, որուն գլուխը կը գտնուի գեղեցիկ Աֆրոտիդ մը, զգեստաւորուած, և մազերը թանկագին վարսակալով մը ժողվուած։ Երբե՛ք ներկայացուած է այսքան անբիծ, այսքան գեղեցիկ և այսքան բնական կնոջ մը պատկերը։ Ղոր այնքան հիանալիօրէն կերտած է անծանօթ արուեստագէտը։

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ ԱՓԻՐԻԿԷ ՄԷՋ.— Մ. Տէլքասէ լսած ըլլալով որ անգլ. նաւախումբ մը Թանգէր կ'երթայ Մարոքեան գործերուն առթիւ, կարգադրեց ծովային պաշտօնատան հետ որ անգլիականին հաւասարազօր նաւայն ոյժ մը ունենայ հոն Ֆրանսա։ Գ. կարգի ծովակալ Մարքի հրամատար կարգուեցաւ հոն ղրկուելիք ֆրանսական նաւաբաժնին, և Տիւ Շայլա զրահաւորը յատկացուեցաւ ծովակալին։ Միւս զրահաւորներն ալ պիտի առնուին Մէջերկրականի նաւատորմէն։

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ԽՆԱՄՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.— Բեդերսպուրգի արքունական մօտ գրանուող լատատեղեակ շրջանակներու մէջ հաստատապէս կը խօսուի թէ, Նիքոլա Բ. Զարին եղբայր Ռուսիոյ գահաժառանգ մեծ-դուքս Միքայէլ Ալիքսանդրովիչ պիտի նշանուի Էտուարտ Է.ի եղբայր, Քոնոգի դուքսին մէկ աղջկան հետ։ Կ'ըսուի թէ այս նշանախօսութիւնը վերջնական կերպով կարգադրած են Ռուսիոյ Մարիա—Թէոտորովնա մայր կայսրուհին և իր քոյրը, Անգլիոյ Ալէքսանդրա թագուհին, իրենց Քոբէնակի մէջ անցուցած վերջին այցելութեան օրերուն մէջ։ Այս առթիւ անկլիական իշխանուհին Արեւելեան եկեղեցւոյ պիտի յարի։

* * * Անգլիոյ թագաւորը Ցուլիս ամսոյ վերջերը այցելութեան պիտի երթայ Զարին՝ Զարսքոյէ Սէլօ, և այդ առթիւ պիտի հրատարակուի նաև գահաժառանգ մեծ-դուքսին և անգլիացի իշխանուհիին նշանախօսութիւնը։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԲԱՐԻԶ, Մայիս 12.— Նախարարաց Խորհուրդը վաւերացուց Ալժերիոյ կուսակալութեան առաջարկները, Ալժերիոյ սահմանագլխին ապահովութիւնը ամրապնդելու համար ձեռք առնուելիք միջոցներուն վրայ։ Յետոյ Մ. Տէլքասէ պարզեց Ֆրանսական գործակատարներուն տուած տեղեկութիւնները։

ՎԷԼԼԷԴՐԻ (Իտալիա).— Անցեալ գիշեր ժամ 12.37ին երկրաշարժի սարսափելի թեթեւ ցնցում մը զգացուեցաւ գրեթէ երկու երկվայրկեան տեւողութեամբ։

ԲԼԱՐԷՆՍ.— Օռանժի նախորդ նախագահ Մ. Շադէն ոսի ամիս բնակելէ վերջ հոս, ուր իր վիճակը մեծապէս բարւոքեցաւ, իր ընտանեաց հետ մեկնեցաւ Ռայմէնհալ (Պաւերիա) ուր մը տաղիր է անցընել ամառը։

ԲԱՐԻԶ.— Բարիզի Թ. շրջանակի թաղապետութեան Խորհուրդին անդամ Մ. Ռընէ Բիանէ, յանձնաժողովի մը հետ, Մարիսեէի թատրոնը քննելու վերայ էր, երբ տանիքին վրայ եղելու տեսն անգուշութեամբ ոտքը ապակիներուն վրայ դրաւ որոնք ծանրութեան տակ տեղի տուին և իրենց անկման հետ վար քաշեցին Մ. Բիանէն, որ 8 մէտր բարձրութենէ մը վար ինկաւ գլխի վրայ։ Մարդապէս վիրաւորուած, հիւանդանոց փոխադրուեցաւ և հոն մեռաւ։

ԲԱՐԻԶ.— Մ. Շօմիէ առտուն Բարիզ դարձաւ և ներկայ եղաւ նախարարաց Խորհուրդին։

ՎԻԵՆՆԱ.— Արտաքին գործոց նախարար կոմս Կոլոխովսքի յորդորեց Վիեննայի վաճառականները որ չաղդուին և իրենց առեւտրական գործառնութիւնները չարունակեն։

ԼՈՆՏՈՆ.— Մեծ նաւատնդէս մը տեղի պիտի ունենայ Յուլիս 1ին Սրիթէտի մէջ, ի ներկայութեան Իտալիոյ թագաւորին։

ՈՒԱՇԻՆԿԴԸՆ.— Քօլոնպիոյ Հանրապետութեան նախագահ Մ. Մորօքէն հրաժարեցաւ, Բանամայի ջրանցքի ծրագրին դէմ իր հակառակութեան պատճառաւ։

ՐԻՇԵԼ.— Ֆրանց Եօզէֆ Կայսրը հոս հասաւ։ Կը յուսացուի թէ պիտի ջանայ Խորհրդարանական տագնապը լուծել։

ՊԵԼԿՐԱՏ.— Ազէքսանդր թագաւորը այսօր ընդունեց ընդդիմադիր կուսակցութեան պետ Մ. Ռիպօրէյը։ Կը կարծուի թէ թագաւորը կառավարական քաղաքականութեան կուսակից ըլլալ ցոյց։

"ՄԱՆԶՈՒՄԷ„Ի ԲԱՑԱՌԻԿ ԹԻՒԵՐԸ

601—607

Շատեր փափաք յայտնած ըլլալով ունենալ Մանզումէի անցած չաթթու հրատարակուած բացառիկ թիւերը, կարելի եղած չափով հայթայթելունք զանոնք և այսօրուընէ սկսեալ փափաքողներու տրամադրութեան տակ կը դընենք։

Ինչպէս յայտնի է Մանզումէ իր Գ. տարեշրջանը թեւակոխելուն առթիւ, երեք օր առանց ծանուցումի և չորս էջը ամբողջ յօդուածներով հրատարակուեցաւ, որուն համար հրապարակի վրայ է՝ն ծանօթ և սիրուած գրողներ իրենց ինքնագիր յօդուածները ղրկեցին։ Բայց այդ բոլոր յօդուածները, մեզի կարելի չըլլալով երեք թիւի մէջ ամփոփել, զանոնք չարունակաբար հրատարակեցինք միւս թիւերուն մէջ ալ։

Այսպէսով մեր նոր տարեշրջանին առթիւ հրատարակած բացառիկ թիւերը եՕԹՐ հատ են թիւ 601—607։

Փափաքողները կրնան այս բացառիկ գրական թիւերը ստանալ տպարաներ, իրենց սովորական գիներով, այսինքն 7 հատը 70 փարա։

Իսկ գաւառներէն պէտք է ղրկել 100 փարանոց օտ. նամակադրոշմ։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ ՀԱՃԸՆԷՆ

Ս. Յակոբայ վանքին վերաշինման առթիւ շնորհուած Կայս. արտօնագրին հանդիսաւոր ընթերցումն ու հիմնարկութիւնը։

Հաճընի Ս. Յակոբայ վանքին վերաշինման առթիւ շնորհուած Կայս. Արտօնագիրը՝ թէեւ վեց ամիս առաջ հասաւ հոս, բայց այլեւայլ պատճառներով — որ ակէ առաջ Մանզումէի ընթերցողներուն պարզուած էր— մինչեւ ցարդ յետաձգուած էր վերաշինութիւնը։ Անցեալ կիրակի՝ ապրիլ 18ին շատ հանդիսաւոր կատարուեցաւ թէ՛ Պէրաթին ընթերցումը և թէ վանքին հիմնարկութիւնը։ Օր մը առաջ կառավարական բոլոր պաշտօնեաներուն յատուկ հրաւիրագիրներ ղրկուելով, հետեւեալ օրուան կատարուելիք հանդէսին առթիւ վանք հրաւիրուեցան։ Նոյն օրը առտուն կանուխ բոլոր Հաճընի սկըսաւ քշուիլ դէպ ի դիմացի Տաւրոսի գագաթներէն մէկուն գիրկը՝ ուր կը գտնուի մեր Ս. վանքը։ Արդէն խումբ մը ոտիկաններ հարիւրապետի մը առաջնորդութեամբ կանխաւ եկած էին մօտակայ զօրանոցէն պահպանելու համար ընդհանուր բազմութեան խաղաղութիւնը։ Վանքի առաջին դուռը այլեւայլ ծաղիկներով և կանաչեղէններով զարդարուած և Ազգ. Որբանոցի սաներն ու կեդրոնական վարժարանի ուսանողները երկուստեք շարուած պատրաստ կը դտնուէին մեծ հիւրերը ընդունելու։ Ժամը 5ին, ահա, տեղւոյս Վսեմ. Տեղակալին առաջնորդութեամբ կառավարական բոլոր քաղաքային պաշտօնեաները հասան և որոնցն ու սաները պարագային յարմար երգերով ընդունելով նորեկները, նորաչէն որբանոցին սրահը առաջնորդուեցան։ Նոյնպէս քիչ վերջը հասան տեղւոյս Վսեմ. հազարապետի առաջնորդութեամբ զինուորական պաշտօնեաները։ Քիչ մը հանգիստէն ու սուրճերով հիւրասիրուելէ վերջ, ներկաները բազմութեամբ դուրսը վանքին տեղը ելնելով կարգաւ չարուեցան և կայս. Պէրաթը զարդարուն սփսէլ մը մէջ դրուած սեղանի վրայ։ Ամենայն յարգանօք երիցս համբուրելով, կարգալու համար, «թարգմանիչ քեռաթիպ»ին յանձնեց, և յիշեալ էֆէնտին բարձր և գեղեցիկ ձայնով սկսաւ յատակօրէն կարդալ։ Այս միջոցին հազարաւոր անձանց բազմութիւնը ամբողջ ականջ կտրած մտիկ կ'ընէր և որուն իւրաքանչիւրը աչքէ աչք արցունք կը խլէր։ Ընթերցումէն անմիջապէս վերջ տեղւոյս Բիւշտիէյի հօճանէրէն մին արաբերէն շատ սրտառուչ աղօթք մը կատարեց։ Հուսկ ապա երկու ոչխար մորթուեցաւ մէկը վանքին դրան առջեւ և միւսը հիմնաքարի մը տակ, և յետոյ կրօնական աղօթքները սկսան։ Ըստ մաշտոցի, հիմնարկութեան համար, քարերու օծումին արարողութիւնը եպիսկոպոսի մը ներկայութեան կատարելուն համար յետաձգուեցաւ և սակայն որպէս զի հանդէսին փայլը չի պակի, առժամանակեայ հիմնարկութիւն մը կատարուեցաւ։ Սակէ ետքը կարգը բանախօսութիւններու գալով, նախ՝ յանուն Հաճընի Ազգայնոց, երախտագիտական թուրքերէն ուղերձ մը կարդաց Ա. Ուզունեան էֆ. և Վեհ. Կայսեր արիւշատութեան համար աղօթքներով վերջացուց։ Երկրորդ ճառը, որ նոյնպէս երախտայայտ ուղերձ մըն էր, կարդաց Կեդրոնական վարժարանի ուսուցիչներէն Հարթարձում էֆ. Բէյէնճեան։ Երրորդ ճառը՝ ազգային որբանոցի սաներէն Պ. Գամպէրեանը. չորրորդ ճառը՝ կիրակնօրեայ երիտասարդաց ժողովին քարոզիչ՝ ուսուցիչ Արմենակ էֆ. Ածիլաճեանը և յետոյ բողոքական ազգայնոց պատուելին վեր. Տիգրան էֆ. Բէճէպեանը խօսեցաւ պարագային յարմար քարոզ մը։ Առանցմէ վերջ Գաւառին Դայմագամ Վահմ. Իսկէնտէր Հատտատ պէյը խօսք առնելով պարագային յարմար շատ գեղեցիկ ճառախօսութիւն մը ըրաւ, պարզելով Վեհ. Սուլթանին Իր հպատակներուն նկատմամբ տածած սէրն ու պարգեւած շնորհները։ Դայմագամ պէյը ի մէջ այլոց ըսաւ. «Մինչդեռ օտար տէրութիւնները չեն թոյլատրեր, ուրիշ քրիստոնեաներու յառաջդիմութեան, մանաւանդ ոմանք՝ ինչպէս Ֆրանսան, այսօր նոյն իսկ իր կրօնականները կը հալածէ և օր ըստ օրէ կրօնական զգացումները կը մարէ, մենք ինչպէ՞ս երջանիկ չըլլանք եւ միշտ մեր երախտագիտութիւնները ինչպէ՞ս չի յայտնենք Օսմանեան Վեհապանծ Գահին, որուն պետը Վեհ. Սուլթան Համիտ Բ. Կայսրը, ամէն ատեն լիառատ շնորհներ կը սփռէ Իր շուրջը և միշտ իր հպատակներուն անվրդով ուերջանկալի կեանքը կը մտածէ. ուրեմն միշտ պարտինք գեղեցիկ աղօթել Ն. Կայս. Վեհափառութեան կենաց երեւշատութեան համար»։ Եւ ապա տեղւոյս հազարապետ պէյը իջնելով, մէկ քանի գեղեցիկ և յուզիչ խօսքեր ըսաւ որմէ ետք բոլոր ներկաները երիցս «Բատիշահը՝ չօք եաշա» գոչեցին։ Վերջապէս բազմութեան լուսանկարը առնուելով որբանոցին սրահն առաջնորդուեցան և հոն ազգայնոց երեւելիներուն կողմէ Պետական հիւրերուն շնորհակալութիւններ մատուցուելէ և օշարակներով հիւրասիրուելէ վերջ մեկնեցան։ Իրիկունը տեղւոյս ծերունի նահապետ՝ Տ. Յակոբ Աւագ քահանան, Սիսի Կաթողիկոս Ամեն. Տ. Տ. Սահակ Սրբազանի հեռագիր մը ղրկելով, օրուան հանդէսը իմացուց և քարի օծումը կատարելու համար արտօնութիւն խնդրեց։ Հետեւեալ օրը Ս. Կաթողիկոսը՝ հեռագրաւ իմացուց թէ իբր Աւագ քահանայ արտօնեալ է կատարել քարի օծումը։ Երէկ օծումը կատարուելով այսօր շինման գործողութեան սկսուեցաւ, և լիայոյս ենք թէ մօտ օրէն կը վերականգնի վանքն աւելի մեծ և հինէն շատ փայլուն դիրքով մը։

—Հաճընի ազգային որբանոցին գոցուած ըլլալը ցաւ ի սիրտ կը յայտնենք և հիմա որբերը ասոր անոր տուները բաշխուած կը պատսպարուին՝ յուսալով թէ նորէն Ս. Պատրիարք Հօր կողմէ կը վերաբացուի. կը յուսանք և կ'սպասենք։

—Հաճընէն Սիս ուխտի գացող ընտանիքներու թիւը երկու հարիւրը անցաւ և այսօր ևս յիսունի մօտ տուներ ճամբայ ելան դէպ ի Սիս։ Նոյնպէս յիսունի մօտ տուներ Թամզարայէն գալով՝ Հաճընի ճամբով այսօր Սիս մեկնեցան։

—Սիսի մէջ ուխտաւորներու թիւը սպասուածէն շատ աւելին հասեր է. ամէն կողմէ ահագին բազմութիւն կը դիմէ Սիս։

ԹՂԹԱԿԻՑ

Հաճրն, 17 Ապրիլ, 1903

ԽԱՌՆ ԺՈՂՈՎՈՅ ԵՐԷԿՈՒԱՆ ՆԻՍՏԸ

Խառն Ժողովը երէկ առտու գումարուեցաւ Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ, նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր և ատենապետութեամբ Տիգրան էֆ. Եուսուֆեանի։ Ներկայ էին Տ. Գրիգորիս և Տ. Վահրամ Արքեպիսկ.ները, Տ. Գրիգորիէ Եպս. Ճէվահիրճեան, Տ. Կարապետ Ա. քհնյ. Սանտալճեան, և Տիգրան էֆ. Տէր Ներսէսեան։ Ժողովը գլխաւորապէս զբաղեցաւ յարաբերական խնդիրներով, և հետեւեալ որոշումները տուաւ։

—Մերոնի Առաջնորդ Տ. Փառէն վրդ. հրաժարական տուած էր առողջական պատճառաւ. Ժողովը նկատելով որ Տ. Փառէն վրդ. օգտակար եղած է Վիճակին։ անընդունելի դատեց հրաժարականը, իսկ իր առողջութիւնը դարմանելու համար որոշեց գրել որ Այնթապ իր ծնընդավայրը երթայ։

—Ժողովը նկատելով որ Ռումանիոյ ժողովուրդը անխնամ կը մնայ երկար ատենէ ի վեր՝ հոգեւորապէս, եւ վիճակը կազմակերպելու պէտք կայ, հարկ դատեց եպիսկոպոս մը ղրկել հոն, ժողովուրդը հովուելու եւ կազմական ծրագիր մը պատրաստելու համար, իսկ անուանումը առաջիկայն թողուց։

—Կայսրի եկեղեցիին հոգաբարձութեան կողմէ ներքին կանոնագիր մը պատրաստուած եւ ղրկուած էր Կեդր. Վարչութեան քննուելու համար. Ժողովը զայն Տիգրան էֆ. Եուսուֆեանի յանձնեց նախաքննութեան համար։

—Ուրֆայի Առաջնորդական թեմէն Սեւերէկ գաւառակին ժողովուրդը խնդրած էր որպէսզի Տիարպէքիրի կուսակալութեան կցուի իրենց թեմը, որոշուեցաւ նախ Ուրֆայի Առաջնորդին կարծիքը առնել։

—Ասկէ առաջ Մէարիֆի կողմէ ուղուած էր վաւերացեալ դասագիրքերու ցանկը, զոր Ուսումն. Խորհուրդը պատրաստելով մատուցած էր։ Ժողովը նկատելով որ անկէ ի վեր նոր դասագիրքեր ալ կան վաւերացեալ, անոնց ալ ցանկը ուղեց իբր յաւելուած։

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

երէկ գումարուեցաւ Պատրիարքարանի մէջ և զբաղեցաւ հետեւեալ խնդիրներով։

1. Խորհուրդը Սամաթիոյ Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ մատակարարութեան հաշիւներու մասին՝ սկսեալ 1897 մայիս մէկէն մինչեւ 1900 տարւոյ դեկտեմբերի վերջը, հարկ եղած ուսումնական քննութիւնը կատարելով հաստատեց ճշտութիւնը և վաւերացուց։

2. Սամաթիոյ աղքատախնամին վերաբերեալ գումարի մը խնդրին համար, ըստ հրաւիրանաց ներկայացան Նաւլը Գարուի և Ալթը Մէրմէրի Թաղ. Խորհուրդներու ատենապետները և լսուելով անոնց բացատրութիւնները խնդրին նկատմամբ, որոշուեցաւ արտօնել այդ գումարէն 70 ոսկի վճարել Աղքատախնամին՝ անոր անհրաժեշտ պէտքերուն համար, իսկ մնացեալ մասը յանձնել տոկոսի։

3. Գատը-Գիւղի Թաղ. Խորհուրդը գրով մը խնդրած էր վերադարձնել եկեղեցիին հաշուետոմարները։ Խորհուրդը գիտեց թէ այդ հաշիւները 10 տարուան մատակարարութեան մը կը վերաբերին և այդ պատճառով՝ այդքան երկար ժամանակի մը հաշիւները բաւական երկար ժամանակի քննութեան կը կարօտին, ուստի յանձնարարեց կեդր. համարակալին որպէսզի առաջնութիւն տալով այդ հաշիւներուն՝ Խորհուրդին առաջիկայ նիստին ներկայացնէ իր տեղեկագիրը։

4. Խորհուրդը հրաւիրանաց համաձայն Գորեան Յակոբ էֆ. ներկայացաւ և լսուեցան յիշեալ էֆէնտիին տեղեկութիւնները՝ Ակնայ Ս. Աստուածածին եկեղեցիին սեփական, Սէօքէի ագարակի խնդրին նկատմամբ։ Խորհուրդը պէտք զգալով տեսնելու հանգուցեալ Պալգարանեան Յովհաննէսի ամիրայի կողմէ այս ագարակի մասին ժամանակին եղած կտակագիրը, որոշեց իր առաջիկայ նիստին մէջ նկատողութեան առնել զայն և անկից վերջ կարեւորը տնօրինել խնդրոյն նկատմամբ։

5. Ըստ յանձնարարութեան Ս. Պատրիարք Հօր, ուշադրութեան առնուեցաւ Զնքուշի Ատիշ գիւղի եկեղեցիին սեփական և Խաս գիւղի ու Այվան Սէրայի մէջ գտնուած կալուածներու վարձուց խնդիրը և լսելով միանգամայն, այս խնդրին համար ներկայացող Ատիշ գիւղացիներու բացատրութիւնները, կարեւորը տնօրինեց։

6. Խորհուրդը զբաղեցաւ նաեւ Տիկ. Անթառամ Մաւանի Գանտիլլիի եկեղեցիին նուիրած տան ծանօթ խնդիրովը և հարկ եղած վերջնական տնօրինութիւնը ընելով, որոշեց հաղորդել Գանտիլլիի Թաղ. Խորհրդին։

ԱՅՆԹԱՊԷՆ կը գրէ մեզ Արգոս.— Մեր Քաղ. Ժողովը անհամբեր վէճերով լեցուն շրջան մը բացած էր Այնթապի համար, որուն մէկ քանի բանիերուն անդամներուն առանց գործի ձեռնարկելու Պատրիարքարան հրաժարական ղրկելը, ժամանակին մատնանիշ ըրած էինք, մինչդեռ 1903 տարուան Ընդ. Օրացոյցին մէջ իբրեւ Քաղ. Ժողովոյ անդամ նշանակուած էին անոնք։ Շնորհակալութիւն...։ Շնորհիւ այս Ժողովին, որ փոքրամասնութիւն է արդէն, եկեղեցական և դպրոցական գործերը անկերպարան վիճակի մը մատնուած էին շուրջ երկու տարիներէ ի վեր։ Արդ այս Ժողովը նկատելով որ միշտ անկարող և անընդունակ մնալով՝ վաճառականական տեսակէտով բաւական կարեւոր տեղ մը կը գրաւէ Անատոլուի ներքին քաղաքներուն մէջ։ Պոլսոյ այլեւայլ վաճառատուններու գործակատարները գրեթէ երբէք չեն պակիր հոս, մանաւանդ մանիֆաքտուրաճիները որ ամիսը անգամ մը հոս այցելելու մէջ զիրար կը գերազանցեն։

Հոստեղի վաճառականութեան արտածելի գլխաւոր նիւթերն են՝ ցորեն, գարի, թիֆթիկ, աֆիոն, ծովափրիսը (écume de mer) եւն.։ Այս տարի կանխահաս ձմրան պատճառաւ, աշնան եւ գ

ձեռնհաս վիճակի մը մէջ կը գտնուի, վերջապէս 1902 Սեպտ.ին գործէ քաշուեցաւ պաշտօնապէս։ Այսպէս առանց նիստ ունենալու, և առանց ընթացիկ գործերու վրայ հսկելու, ամիսներ անցան. բայց երբ Իսկենտերունի Տ. Սահակ քահանան Ամիթապ եկաւ, այն ատեն հրաժարեալ Քաղ. Ժողովի անդամներէն ոմանք երկու երեք ժամուան մէջ յարութիւն առին։ Իսկենտերոնցիք և Պիլանցիք բացարձակապէս չէին ընդունած Տ. Սահակը որ Ամիթապի մէջ քահանայագործելու համար այլ և այլ տեղեր դիմած էր. և Ամիթապցիներուն աչքը շլացնելու և ինքզինքը հրաւիրել տալու համար Արմաշի Դպրեվանքը մնաց ատեն մը։ բայց փորձն ալ ցոյց տուաւ թէ ոչ ինչ սորված է. քանի որ նոյն կոչման արժանաւորութիւն չուներ. Արմաշէ վերադարձին հոս եկաւ իբրեւ հիւր՝ մէկ երկու շաբաթ մնալու պատրուակաւ։ Հրաժարեալ Քաղ. Ժողովոյ անդամներէն 2-3ը ժամուան մը մէջ յարութիւն կ'առնեն Տ. Սահակը զետեղելու դիտաւորութեամբ, պանդոկի մը մէջ կը խորհրդակցին, և Կրօն. Ժողովէն իրենց թմբուկը զարնող երկու շնորհուն նախկիններու հետ համաձայնելով, թէ՝ Պատրիարքարան և թէ կաթողիկոսական Տեղապահին յանուն Կրօն. և Քաղ. Ժողովներու ։։ գրութիւններ կը ղրկեն, և կը յայտնեն թէ՝ քահանաներու անհրաժեշտ պէտքը ի նկատի առնելով Տ. Սահակին Այնթապ մնալը որոշած են։ Զմտանալ գրել թէ երկու դիւանի ատենադպիրները ճարպիկ անձնաւորութիւններ են ։։, փոքրամասնութեամբ եղած գումարումները, մեծամասնութիւն նկատելով իբրեւ օրինաւոր որոշումներ կ'արձանագրեն։ Ժողովրդական աւելի կարեւոր և լուրջ մի մասը, որ իրերու ընթացքին մօտէն տեղեակ է, Սահակասիրացներու այս գործը եկեղեցւոյ ոգւոյն և օրէնքոյ հակառակ տեսնելով, Տ. Սահակի դէմ հարիւրաւոր դժգոհներու ստորագրութեամբ հանրագրութիւններ և հեռագիրներ կը ղրկեն երկու կեդրոններուն, արդարացի բողոքներով թէ՝ Տ. Սահակը Իսկենտերունի և չրջականներուն համար քահանայ ձեռնադրուած է, և մեր եկեղեցւոյ օրէնքը չթոյլատրեր զայն Այնթապ բերել։

ՀԻՍՆԻՄԱՆՍՈՒՐԻ երեւելիներէն Մանուկ էֆ. Մանուկեան որ կարեւոր դերք մը ունի, տեղւոյն Իտարէի Ժողովին անդամ ընտրուած է։

ՀԱՆԴՈՒՑԵԱԼ Օր. Նուարդ Մ. Գոչունեանի յուղարկաւորութեան առիթիւ փոխան ծաղկեպսակի մէկ օսմ. ոսկի նուիրած է Հիւանդանոցին Մեծ. Ցովհաննէս էֆ. Կ. Թահմազեան ի Տրապիզոն։

10 ՂՐՈՒՇԻ ՀԱՄԱՐ

Այս անգամ լուրը չնորհունակ քահանայէ մըն է որ ծագում կ'առնէ նոր. Բոլորովին խեղճ ու անոր կին մը կը մեռնի Գումգաբուի մէջ և իր մահն ալ կեանքին պէս անծանօթ կը մնայ 10-11 օրի չափ, ինչպէս արդէն գրած էինք «Մանզումէ»ի մէջ։ Վերջը դրացիներու կասկածներուն վրայ կառավարական պաշտօնեաները մեռած կը գտնեն զայն իր սենեկին մէջ և իսպառ կուտան Մայր Եկեղեցիին, որս կը պատկանէր յիշեալ մեռելը. Վերցնելու համար։ Մայր Եկեղեցին քահանայ չի գտնուիր և գործը կը յանձնուի Գումգաբուի Դրսի քահանաներէն միոյն. այս բարեպաշտօնն ալ 20 ՂՐՇ. կ'ուզէ իր պատկանած եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհուրդէն, հակառակ պարագային «ոտքս սրկէ հոն չեմ նեսեր»ի սպառնալիքով։ Խորհրդոյ գանձապետը 10 ՂՐՇ.ը կուտայ և կը յանձնարարէ մեռելաթաղէն վերջը. խնդիրը հոս կը լմնայ և մեռելը կը թաղուի. յաջորդ օրը վերոյիշեալ չնորհունակը իմանալով որ թաղապետութիւնը, ըստ սովորութեան, դրամ տուած է Մայր Եկեղեցւոյ՝ յիշեալ մեռելաթաղին առթիւ, կ'երթայ մէնթիտ մը ալ անկէ կ'առնէ։ Գանձապետը՝ երբ կ'իմանայ սակայն որ այդ քահանան իր իրաւունքը ամբողջովին առած է Մայր Եկեղեցւոյ մնտուկէն, իր վճարած 10 ՂՐ.ը ետ կ'ուզէ, քանի որ մեռելը Մայր Եկեղեցւոյ կը պատկանէր և դրամը նոյն եկեղեցւոյ ղրկուած էր. ու Գումգաբուի Դրսը պարտաւոր չէր տանկ պարագայի մը մէջ թաղային մնտուկի դրամը խորելու։ Քահանան կը գժկամակի և կ'ըսէ «մեռելը հէն էր, նեխած էր, 30ով չէ, 40ով ալ չէր վերնար, ես արդէն 10 ՂՐՇ.ի չափ ալ գրպանէս ծախք ըրի, եւն. դուք ձեր 10 ղրուշը գացէք Մայր Եկեղեցիէն ուզեցէք»։ Գործը վեճաբանութեան մը կը յանգի և մեր չնորհունակը կ'առնէ կը քալէ սպառնալով մէյ մըն ալ չի մտնել եկեղեցին, մինչեւ որ Թաղ. Խորհուրդը յետս կոչում չընէ(?) և նամակով մը 10 ՂՐՇ.ի հաշիւին փակուած ըլլալը պաշտօնապէս(?) չխմայնէ իրեն։

Օր մը վերջը եկեղեցին ենթեցեալ կը պատահի, քահանային տունը մարդ կը ղրկուի երկու անգամ և չի գար։ Ասոր վրայ Թաղ. Խորհուրդը կը ստիպուի Կէտիկ-Փաշայէն ուրիշ քահանայ մը հրաւիրել, որպէս զի մեռելը թաղուի։ Խնդիրը պիտի ներկայացուի Հոգեւոր Իշխանութեան։

ԹԱՂԵՑԻ ՄԸ

Տէր,

Առաջիկայ մայիս ամսոյ 4)17ին, Վանատանս անդամներէն Դեր. Հ. Եղիշէ Վ. Գաֆֆանեան Քահանայութեան 50 տարւոյ Ցորելեանը պիտի կատարէ։ Գերապատիւ Վարդապետը նոյն օրն առտու՝ (Ը. Ե.) ժամը 9ին, Բանկալթի, Վիեննայի Մխիթարեան Հարց Անարատ Յղութիւն եկեղեցին հանդիսական Ս. Պատարագ պիտի մատուցանէ։

Ս. Պատարագէն ետք Հանդիսակիցք Վանատան մէջ իրենց բարեմաղթութիւնները պիտի ընեն Դեր. Ցորելեար Վարդապետին։

Կը հրաւիրենք Ձեզ որ հաճիք մասնակցիլ սոյն ուրախական հանդիսիս։

Վիեննատուն Հարց Մխիթարեանց
Վ Ի Ե Ն Ն Ա Ց
Ապրիլ 28)11 Մայիս 1903
Բանկալթի

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ

Կ. ՊՕԼՍՈՅ

(1903 Ապրիլ 30/13 Մայիս Հորեքշաբթի)

ՑՈՐԵՆ

Ճերմակ Ա. լիպրայէն պակաս	$5^3/_4$	ղր.
» Բ. »	$6^1/_4$	»
Մախլութ (խառն) »	$6^3/_4$-7	»
» (հաճարով) »	$7^1/_2$	»
Սէրթ էքսթրա, օխան	39-40	փր.
» միջին տեսակ »	37-38	»
4 վական Զաղրայ լիպ. պակաս	$5^3/_4$	
1 » Բումէլի ճերմակ »	6	

Ա Լ Ի Ւ Ր

Տեղական քըրմա Ա. պարկը	76	ղր.
» » Բ. և Գ. »	73-74	»

Թ Ի Փ

Օխան 18 փարա։

Գ Ա Ր Ի

Աղէկ տեսակը	$11^3/_4$-12	ղր. գրիւ
Երկրորդ »	$11^1/_4$-$11^1/_2$	»

Մ Ի Ս Ի Ր

Օխան 25-$26^1/_2$ փարա։

ԲԱՐԻԶԻ ՊՕՐՍԱՆ

BOURSE DE PARIS

13 Մայիս 1903

Ֆրանս. 3% (3% Français)	98	20
Բէժի (Tab. Turcs)	377	—
Գոնսոլիտ (R. Turque D.)	30	20
Երկաթուղի (Lots Turcs)	128	25
Պանգ Օթթ. (Banque Ott.)	601	—
Թրանսէալ (Transvaal)	125	—

ԹԷՎՃԻՀԱԹ

Բում Բաթրիգխանէսի թարգմանութիւնը Թիւրքիէ քէթէպէսինէն ըսուած։ Սլէքսանտր Քսանթոպուլօ վէ Թէոսոր Ֆարմագօրուլօ վէ Պայէնտեր Մէճլիսը Իսթանբուլի ազատութեան Նիգօղլաքի Պաղալաքի էֆէնտիլէրէ ըսուած։

ՆԵՐՔԻՆ

ՐՈՒՄԷԼԻԻ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ։—Կայս. Իրատէով, պետութեան կողմէ չահագործուող պղինձի հանքին հասոյթները պիտի յատկացուին Բումէլիի նահանգներուն հանրօգուտ չինութեանց և հանր. կրթութեան ծախքերուն։

—Վեհ. Սուլթանը բարեհաճեցաւ Իր Կայս. բարեւները հաղորդել տալ Մանաստիրի կուսակալ Ալի Ռիզա փաշայի, իր բարւոք ծառայութիւններուն համար, միեւնոյն ատեն անոր չնորհելով նաեւ նոյն նահանգին զինուորական հրամանատարութեան պաշտօնը։

—Շքեղապայծառ Նորընտիր կուսակալ Հայտար փաշա չաբաթ օր իր պաշտօնատեղին պիտի մեկնի։

—Կայս. թիկնապահ և զինուորական քննիչ յանձնաժողովին անդամ Նաբէր փաշա, որ ընդհ. քննիչ Հիւսէին Հիլմի փաշայի պիտի ընկերանայ, Ֆէրիզվիք ժամանեց։

—Ընդհ. քննիչը պաշտօնակ ըրաւ Բարաքօվայի (Գոսովա) գայմագամը, իր անհոգութեան համար։

—Մանաստիրի Օսմ. Պանքային մասնաճիւղը իր գործառնութեանց սկսաւ։

—Գոսովայի նահանգին մէջ կաղմուած 10 նոր գիւղախումբերուն տնօրէնները անուանուեցան։

ԻԶՄԻՐԻ ճարտարագործական և երկրագործական ցուցահանդէսը պիտի բացուի առաջիկայ Օգոստոս 19ին, Վեհ. Սուլթանին գահակալութեան տարեդարձին օրը։

ԸՆԴՀ. ԱՄՍԱԿԱՆ.—Ինչպէս գրեցինք, Կայս. Իրատէի մը համաձայն, այսօր, մայիս 1, պիտի սկսուի մէյմէկ ամսաթոշակ վճարուիլ պետական բոլոր պաշտօնեաներուն։

ՏԱՐՏԱՆԷԼԻ ԲԱՐԱՔԸ. — Կայս. Իրատէ մը հրամայեց 5600 ոսկի յատկացնել, Տարտանէլի մէջ քարափներ չինելու, որպէս զի առաջքը առնուի յորդումներուն, որոնք կը ՇՆԱՏԵՆ ժողովուրդին։

ՊՐՈՒՍԱՅԻ Եէնիլ Ճամիին մնացորդները և ուրիշ քանի մը մասերը, Կայս. Իրատէի մը համաձայն պիտի նորոգուին, առանց իր նախկին ճարտարապետական արուեստը փոխելու։

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ.—Պուլկարական թերթ մը՝ «Ռօզրլա»ի սա լուրը կ'արտատպէ թէ, Օր. Ասթոր անուն միլիառատէրուհին, պիտի նշանուի Ֆէրտինանտ իշխանին հետ։

—Պուլկարիա որոշեց 7 սպաներ ղրկել այս տարի արտասահման, իրենց զինուորական ուսումը կատարելագործելու համար։

—Վարչապետ Մ. Տանէվ և ներքին գործոց նախարար Մ. Լուցքանով, կիրակի օր Սոֆիայէն Ֆիլիպէ դացին։ Ելմտական և Հանրօգուտ չինութեանց նախարարներն ալ պատոյտի համար Ճէրնա-Պանիա գացին։

ԲԱՐԱՆԹԻՆԱ. — Առողջապահական բարձր խորհուրդը 48 ժամուան քարանթինա հաստատեց Աղեքսանդրիոյ ժամանումներուն դէմ։

—Պարսից ծոցին Պարէյն նաւահանգիստին ժամանումներուն դէմ 10 օրուան քարանթինա դրուեցաւ։

—Լիթ և Լօհէյա գուրսը ըլլալով, ասոնց միջեւ գտնուած Սուրիական ծովեզերքին ժամանումներուն դէմ դրուած քարանթինան 5 օրուան վերածուեցաւ։

ՍԿԻԻՏԱՐ-ԳԱՏԸԳԻՒՂԻ օդային կամրջի ընկերութիւնը, խնդրեց Բ. Դուռէն որպէս զի արտօնութիւն չնորհուի իրեն եղեկարական լոյս հատատուել Սկիւտարի և Գալաթիոյի մէջ, փափաքողներուն տուները։

ՎԱՌՕԳԱՐԱՆԸ.— Կայս. Իրատէ մը հրամայեց հարկ եղած միջոցները ձեռք առնել՝ վառօդարանը ամենակատարեալ վիճակի մը վերածելու համար։

ՄԱԼԱԶԿԵՐՏԷ կը հեռագրեն թէ, ամէն կողմէ օգնութիւններ կը հասնին արկածեալներուն։ Վեհ. Կայսեր հրամայած 50,000 ղրշ.ը բաշխուած է։ Քաղաքը ծանրապէս վնասուած է և ամբողջ ժողովուրդը վրանները տակ պատսպարուած։ Կառավարութիւնը ամէն օր ուտելիք կը բաշխէ կարօտ արկածեալներուն։

ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ Վարչութիւնը, որ ցարդ մինչև 2000ղշ.ի, մանաւանդ կ'ընդունէր, որոշեց ասկէց ետք մինչև 4—5000 ղշ.ի ընդունիլ։

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆՈՒԹԵՆԷ ԱՐՏԱՔՍՈՒԱԾ.— Ծովային նախարարութեան պաշտօնաթերթին մէջ կը կարդանք.—

Կայս. Իրատէի մը համաձայն, որ կը հրամայէր պատժել այն զինուորը որ Անապատ տան Պոլիս գտնուող գործաւորներէն մէկը խոշտանգած էր, Ծովային Զինուորական Ատեանը դատեց իբրեւ կասկածելի ձերբակալուած հեռեւալ ծովային զինուորները.—Ծովային կեդրոնական հիւանդանոցին Կրբուէցի Հիւսէյին Ճէմիլ էֆ., Պէօլիւք Էմինի Տրապզոնցի Սալիհ, Եումրացի Էօմէր և Կայս. Իզզէտտին չոգենաւէն Տրապզոնցի Մէհմէտ Թէմել։ Ատենամէջ երեքը ամբաստանուած էին թէ Անապատ տան Պոլիս գտնուող գործաւորներէն Բօչի Ալէքսանտիրոյի վրայ յարձակելով գիշեր ատեն, զէնք քաշած և վիրաւորած էին զայն, և վրան գրտնուած դրամն ու ծխատուփը կողոպտած էին։ Բօչի Ալէքսանտիրօ որ ամբաստանեալներուն հետ երես երեսի բերուած էր, չկրցաւ անոնց ինքնութիւնը զանազանել, և թէև վիրաւորման և յափշտակութեան դէպքերը հաստատող ոևէ հաստատ ապացոյց չը գտնուեցաւ, սակայն նկատելով որ Հիւսէյին Ճէմիլ էֆ. յիշեալ Սալիհի, Մէհմէտ Թէմէլի հետ մէկտեղ գիշերանց Բեռայի և Ղալաթիոյ կողմերը պտտելով, ինքզինք կառավարական պաշտօնեայ ձեւացնելով և ուրիշ կարգ մը ծանօթ անձեր կեղեքած, սրճարաններու մէջ կարգ մը անվայել խօսքեր ըրած և Բամազանի մէջ ալ գինետուներու մէջ հրապարակաւ օղի խմելով Իսլամութեան անվայել ընթացքի մէջ գտնուած է, նոյն ատեանը Զինուորական Պատժական Օրէնքին տրամադրութեանց համաձայն, վճռեց բանակէն արտաքսել և ըստ սովորութեան ոստիկանական նախարարութեան յանձնել զայն, ետ առնելով նաեւ ունեցած պատուանշանները ու չքադրմանները. Իսկ Պէօլիւք Էմինի Սալիհ և Նէֆէր Թէմէլ, իրենց ձերբակալման թուականէն, այսինքն Ցունվար 18էն սկսեալ մէյ մէկ տարի տաժանակիր աշխատութեան դատապարտուեցան. Սալիհ իր ասոիճանէն զրկուեցաւ. (երկուքին ալ բանտարկութեան ժամանակամիջոցը պիտի չհաշուուի իրենց զինուորական ծառայութեան մէջ)։ Իսկ միւս զինուորը Էօմէր անպարտ արձակուեցաւ, հաստատուած չըլլալով իր մեղսակցութիւնը։ Կայս. Իրատէ մը վաւերացուց այդ վճիռը։

ՀԱՆՐԱՅԻՆ Պարտքի վարչութիւնը հրատարակեց 1902-1903ի՝ այսինքն ԻԱ. տարեշրջանի գործառնութեանց հաշիւները, սկսեալ 1902 մարտ 1)14էն մինչև 1903 փետր. 28)13 մարտ։ Ընդհ. հասոյթի գումարն է 2,608,549.22 օսմ. ոսկի, նախորդ տարիէն 332,874.20 աւելի։

Հասոյթները. — Հինգ հասոյթներ՝ 1,185,131.72 ոսկի. ծխախոտի տասանորդ՝ 165,666.17, բացառիկ հասոյթներ՝ 2,139.27, 1902-1903ի ծխախոտի Ռէժիին չահաբաժինը և 1901-1902ի եգիպտոսի բէֆթիէի տուրքին բաժինը՝ 760,957, Արեւելեան Ռումէլիի տուրքը՝ 342,059, Կիպրոսի հասոյթներուն յաւելուածական մասին փոխարէն մաքսի վրայ արուած հէվալէներ՝ 105,596 և Թէնէդոսի տուրքին փոխարէն մաքսի վրայ արուած հէվալէներ՝ 50,000, գումար՝ 2,608,569. 22 օսմ. ոսկի։

Ծախքերը.—Մէկ տարուան մէջ կեդրոնին ընդհ. ծախք 133,425-24, դրամական գործողութիւններէ առաջ եկած վնաս, 15,685.75, յաւելուածական հասոյթ ծխախոտի տասանորդէն 62,801.30, յաւելուածական հասոյթ Արեւելեան Ռումէլիի տուրքէն 342 հազար 59, գումար՝ 404,860.30 օսմ. ոսկիի յաւելուածական հասոյթ. որմէ պէտք է զեղչել զանազան տուրքերէ գոյացած պակասները՝ 70,013.10 օսմ. ոսկի։ ԻԱ. Տարեշրջանին ընդհ. զուտ հասոյթները նախորդ տարեշրջանին հետ բաղդատմամբ 15.65 % աւելի եղած է։ Ծխախոտի տասանորդական տարեկան հասոյթները աւելցած են սա պատճառաւ որ այս տարի մեծաքանակ օսմ. ծխախոտ արտասահման և գիները բարձրացած են։

Հասոյթներու բաշխումը.—Մուհարրէմի Կայս. Ֆէրմանին 11րդ յօդուածին համաձայն, Հանրային Պարտքի Վարչութեան զուտ հասոյթին $^4/_5$ մասը տոկոսներուն և $^1/_5$ մասը գլխամասին կը յատկանան։ Հետեւապէս ԻԱ. տարեշրջանին մէջ գոյացած 2,459 հազար 438.23 ոսկի զուտ հասոյթէն 430 հազար 500 ոսկին առանձնաշնորհեալ պարտատէրերու և 159,500 ոսկին արտասովոր դլխամասերու (ամորդիսման) յատկացուելով, մնացեալ 1,869 հազար 408.23 ոսկիին $^4/_5$ մասը, 1 միլիոն 495,550.58 ոսկին տոկոսներուն և $^1/_5$ մասն ալ 373,887.65 ոսկին, գլխամասերուն վճարուած են.

Հանրային Պարտքի Վարչութիւնը որոշած է տոկոսը հարիւրին մէկ վճարել և աւելցած գումարը պահել, մինչեւ որ իրաւարարական յանձնաժողովը վերջնական որոշում մը տայ տոկոսներու յաւելման խնդրոյն համար։

ԼԱ ՎԻՐԹՕՐԻԱ ՏԸ ՊԼՈՒԼԷՆ կեանքի ապահովագրական Ընկերութիւնը որ այնչափ ժողովրդականութիւն չահած է մայրաքաղաքիս մէջ, իր գրասենեակները փոխադրած է Սուլթան Համամ, Նորաշէն Քաթիրճիօղլու խան թիւ 45 և 45 bis։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԵՐԳԵՑԻԿ-ՍՐՃԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ. — Շաբաթ օր, Սօֆիայի մէջ, Վլադօ Մարինօֆ անուն 25 տարու երիտասարդ մը, դաշոյնի հարուածով մը Սլիմնիձա երգեցիկ-սրճարանին մէջ սպաննեց Աննա Քրիստօֆ անուն երգչուհին, որուն հետ մանտանեակի մը մէջ կը գտնուէր։ Ձերբակալման պահուն մարդասպանը ինքզինքը թունաւորեց և հիւանդ վիճակի մէջ փոխադրուեցաւ հիւանդանոց։

ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ.— Վերաքննիչ Ատեանին պատժ. ճիւղը, կ'ըսէ Թ. Հաղիգաք, 6 ական ամսուան բանտարկութեան դատապարտեց Լեւոն և Ստեփան անուն անձերը, որոնք Առեւտր. Բ. դատարանին մէջ, ծանօթ գրավաճառ և հրատարակիչ Առաքել էֆ.ի դէմ բացուած առնելիքի դատի մը առթիւ սուտ վկայութիւն տուած էին։

ՍԻՐՈՑ ՈՒԺԸ.— Դատգիւղ, Դուշտիլի բնակող Անասթասիա անուն գեռատի աղջիկ մը, առջի օր փորձեց անձնասպան ըլլալ տան ջրհորը նետուելով, բայց արգիլուեցաւ։ Պատճառը սէրն էր. իր սիրած մէկ երիտասարդը զինքը մերժած ըլլալով ամուսնութենէ, Անասթասիա որոշած էր Դրախտին մէջ միանալ անոր։

—Թօփհանէ բնակող 13 տարու Ասիկ անուն աղջիկ մը, իր մօրը Շահուր հանրմի բացակայութենէն օգտուելով, ինքզինքը կախեց պարտէզին ծառէն։

ԿՈՒԻ. — Կէյպղէլի մէջ, երկու հովիւներ՝ Սիւլէյման և Աբիֆ, հօտի մը խնդրոյն համար իրարու հետ կռիւի բռնուեցան։ Աբիֆ զինուած և ընկերացած Նիքօլի ու Եորկի բարեկամներուն, սկսաւ հետապնդել Սիւլէյմանը և անոր վրայ պարպեց հրացանի 2 հարուած։ Դժբաղդ հովիւին մահը անմիջական եղաւ, կապարը սիրտին մնուած ըլլալով։ Մարդասպանը փախաւ, բայց երկու ընկերները ձերբակալուեցան։

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ.— Կիրակի իրիկուն, Երուսաղէմի մէջ ու շրջակաները երկրաշարժի ցնցումներ զգածուած են, առանց վտանգաւոր հետեւանք մը ունենալու։ Նոյն միջոցին սաստիկ և ցուրտ հով մը կը փչէր։

ԹԱՂԱՊԵՏԱԿԱՆ ՉԱՎՈՒՇՆԵՐԸ

ԺԲ.—Եթէ երբեք սրճարաններու, քազինոներու և փողոցներու մէջ բարոյական հակառակ բան մը տեսնեն, պարտին արգիլել զայն։ Եթէ տեսնեն գինովներ որ հանր. անդորրութիւնը կը խանգարեն կամ անսկ մարդիկ որոնք փողոցներու մէջ անվայել ընթացքի մը կը հետեւին, իսաց պիտի տան մօտակայ պահակատոցին։

ԺԳ.—Եթէ պակաս հացեր գտնեն, պարտին գրաւել և թաղապետական պաշտօնարանը ղրկել տեղեկագրով մը։

ԺԴ.—Եթէ երբեք գնորդ մը իրենց իսաց տայ թէ, իր գնած առարկաները պակաս կշռով կշռուած կամ պակաս չափով մը չափուած են, իրենք ալ պիտի կշռեն կամ չափեն, և վաճառորդները պիտի ղրկեն Քաղաքապետութեան։

ԺԵ.— Վաճառատուներու առջեւ պարզուած ծածկոյթները (բէնքէ) պէտք է ա՛յնքան բարձր ըլլան որ ձիով անցնողներու գլխուն չդպչին և երեք կանգունէն աւելի լայնութիւն չունենան, պատուած և անգործածելի դարձած և գոց վաճառատուներու առջեւ պարզուած չըլլան։ Արգիլուած է փողոցներու մէջ տապարով փայտ կտրել։ Շրջադայութիւնը արգիլելու եղանակով։ Թաղապետական չավուշները պիտի ջանան փայտերը կտրել տալ, ո՛րչափ որ կարելի է. կողմնակի փողոցներու մէջ և ոչ թէ գլխաւոր պողոտաներու վրայ։ Արգիլուած է նոր բացուած մեծ փողոցներու մէջ, ինչպէս Սիրքէճիի փողոցին մէջ, ձի վազցնել կամ փայտ կտրելը։ Ուշադրութիւն պէտք է ընեն բոլոր այս արգիլուած բաներուն։

ՍԱԿԱՐԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆԸ

ՕՍՄ. ՔՕՆՍՈԼԻՏԷ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	33.05$^1/_2$
Ամէնէն բարձր գինը	33.16
» վար գինը	32.37

ՐՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ ֆր.	124.50
Երէկուան բարձր գինը	126.
» վար »	124.50
Բարաք	491.
Բրէտի Ֆոնսիէ Էֆիրսիէն	265.50
Լորիում	83.
Պանք Նաս. Կրէս.	422.
Շիրքէթը Խայրիյէ Լ. Օ.	30.
Թրամվայի Բաժնեթուղթ «	6.12$^1/_2$
» պարտաթուղթ ֆր.	492.
Թրանսվալ ֆր.	127.
Բէժիի բաժնեթուղթ Լ. Օ.	374.
Անատոլ. երկ. բաժնեթ. Ա. Ո.	12.32
» պարտաթուղթ ֆր.	520.
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ. Լ. Օ.	4.40

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

Օսմ. ոսկին 10) ղր.էն	ղր. փր.
Մէճիտիյէ արծաթ	108.06
Նոր մէճիտիյէ	105.
Անգլիական ոսկի	110.
Ֆրանսական ոսկի	87.26
Քրիմիլց	51.06
Բոլ	90.
Ռուսլի թղթադրամ	8.61
Լմտան 3 ամիս	111.
Բարիզ	22.73

ՍԹԻԼԱՆՑ

Գոնսոլիտէ մէկ օրուան	Օսմ.	1.75
» ուրբ »	»	5.
Բումէլիի երկաթուղի	ֆր.	2.50

ԹԵՐԷԶ ՌԱՔԷՆ

ՀԵՂԻՆԱՑ

ԷՄԻԼ ԶՈԼԱ

ԺԳ.

Մօրկը ամէն քակի մաշելի թատրոն մըն է, զոր ձրիապէս կը վայելեն աղքատ թէ հարուստ անցորդները։ Դուռը բաց է, ու ո՛վ որ կ'ուզէ կը մտնայ։ Մոլիներ կան, որոնք միշտ կ'անցնին հոնկէ, մահուան այդ ներկայացումներուն մէկէն իսկ չզրկուելու համար։ Երբ քարերը մերկ ըլլան, մարդիկ յուսախաբ, կողոպտուածի երեսներեւոյթով ու ակամներնուն մէջէն մըրմռալով կը մեկնին։ Երբ սալաքարերը լեցուն են, երբ մարդկային միսերու աղուոր ցուցադրութիւն մը կայ, այցելուները կ'արտորան, ժան գնով յուզումներու կ'ենթարկուին, կ'ահաբեկին, կը կատակաբանեն, թատրոնը ըլլալու պէս կը ծափեն ու կը սուլեն, և գոռ կը մեկնին՝ յայտարարելով որ Մօրկը աղէկ յաջողեր է այդ օրը։

Լօռան չատ շուտ ճանչցաւ այդ միջավայրին հասարակութիւնը, հասարակութիւն մը խառն ու այլազան, որ սովորաբար կ'արգահատէր ու հեգնաբար կը ծիծաղէր։ Գործաւորներ, հաց մը ու գործիքներ թեւերնուն տակ, գործի գացած առեւնին անգամ մը հոն կը մտնային. անոնք մահը թէ՝ այլանդակ և թէ՝ զուարճալի կը գտնային։ Անոնց մէջ կոչտ խեղկատակ արհեստաւորներ ալ կը գտնուէին, որոնք իւրաքանչիւր դիակի դիմածռու

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԹԵՐԹՕՆԸ

ԿԻՒՍԹԱՎ ԷՄԱՌ 47

Վայրենիներուն Նահապետը

Վ. Է. Պ.

ՁԱՄԲՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՐԿԱԾՆԵՐՈՒ

26.

Մայրասպանը

Ամէնէն քաղցր և հաճոյալի ձեւերով էր մի իր հիւրերը առաջնորդեց ներս։ Ֆրանսացիները հետաքրքրեցան իրեն, ու անոր մէկ յայտարարութիւնը վրայ նստան։

Ծառաները սիկառ բերին, յետոյ մաքի հրամցուցեցաւ, ուրկէ վերջ Վալանթէն ոտքի ելաւ ու իր և իր բարեկամին անուշով, շնորհակալութիւն յայտնեց իրենց եղած պատիւին համար։

—Հիւրասիրութիւնը պարտականութիւն մըն է զոր բոլոր Առօքանցիները կը ջանան լի գործ դնել, յարեց Անթինաուէլ պատասխանելով։

—Սակայն ըսաւ Վալանթէն, որովհետեւ կարծեմ թէ Թօքին միտք ունի ճամբորդելու, պիտի ջանամ երկար ատեն չսպասցնել զինք։

—Ես իմ հիւրերուս հրամաններուն սակ կը գտնուիմ, ճամբորդութիւնս այնքան սիրողական չէ, կրնամ յետաձգել։

—Շնորհակալ եմ, բայց ինչ հարկ։ Անթինաուէլ խոնարհեցաւ։

—Սպանիացի մը նամակ մը տուած է ինծի Թօքին համար։

—Ահ, յարեց Թօքին եղական եղանակով մը, կրակտ նայուածք մը ձրգելով երիտասարդին վրայ։

—Այո, յարեց Ֆրանսացին, այս նամակը պատիւ ունիմ ձեզի յանձնելու։

Եւ ձեռքը կուրծքին խօթեց, հոն գրած թուղթը հանելու համար։

—Սպասեցէք, ըսաւ Անթինաուէլ ու դառնալով իր ծառաներուն «դուրս ելէք» ըսաւ։

Երեք մարդիկը առանձին մնացին։

—Հիմա, կրնաք տալ, շարունակեցաւ։

Վալանթէն յանձնեց նամակը։

Անթինաուէլ առաւ քննեց զայն ուշադիր կերպով, դարձուց և դարձուց թուղթը իր ձեռքերուն մէջ, վարանումով, և ներկայացնելով զայն երիտասարդին։

—Թո՛ղ կարդայ եղբայրս, ըսաւ, Սպիտակամորթները մեղմէ աւելի գիտուն են. ամէն բան գիտեն։

Վալանթէն կատարեալ պէս միամիտ ցուցաց ինքզինքը ու ըսաւ,

—Չեմ կրնար կարդալ։

—Եղբայրս կը մերժէ ուրեմն այս ծառայութիւնը ընել ինծի, յարեց Անթինաուէլ։

—Ոչ երբէք, որովհետեւ Սպանիէն չենք գիտեր, Ֆրանսացի ենք։

Անթինաուէլ քանի մը քայլ առաւ սրահին մէջ, խորհրդածեցաւ յետոյ Ֆրանսացիներուն դառնալով,

—Թող եղբայրներս սպասին վարկեան մը, ըսաւ, հոս մէկը կայ որ կը հասկնայ, երթամ թարգմանել տամ։

Ֆրանսացիները խոնարհեցան։

Անթինաուէլ դուրս ելաւ։

—Ինչո՞ւ մերժեցիր հարցուց Լուի Վալանթէնին։

—Ինչպէս որ դուն ըսիր, այս մարդուն նկատմամբ ունեցած դաղափարդիս վրայ ազդեցութիւն մը ըրաւ, այլ եւս և ոչ մէկ վստահութիւն կը ներշնչէ ինծի։

—Այո. իրաւունք ունիս։

—Լաւ, ձայն կայ։

Անթինաուէլ ներս մտաւ։

—Նամակին պարունակութիւնը գիտցայ, ըսաւ, եթէ եղբայրներս տեսնեն այն որ իրենց այս պաշտօնը յանձնած էր, թող ըսեն որ այսօր իսկ ես պիտի մեկնիմ Վալտիվիա։

—Հաճոյքով պիտի կատարէինք, սակայն չենք գիտեր թէ պիտի կրնանք տեսնել այն որ այս նամակը յանձնեց մեզ։

—Եղբայրներս հոս պիտի մնան։

—Մեզի համար մեծ հաճոյք պիտի ըլլար քանի մը ժամ հոս մնալ, բայց ատեն չունինք, եթէ Թօքին կարտօնէ, անմիջապէս պիտի մեկնինք։

—Եղբայրներս ապահոն են, տանս դուռը բաց է ինչպէս մոնտեզու նոյնպէս և ելլելու համար։

Ֆրանսացիները ոտքի ելան։

—Ո՞ր կողմէ պիտի երթան եղբայրներս։

—Դէպ ի Բօնէլբաիօն։

—Ողջերթ կը մաղթեմ, եթէ ճամբանին դէպ ի Վալտիվիա ըլլար, կը նայի միանալ։

—Շատ շնորհակալ ենք ձեր ցոյց տուած հիւրասիրութեանը համար, դժբաղդաբար չենք կրնար անկէ օգտուիլ, որովհետեւ մեր ճամբան ընդարձակին հակառակ կողմն է։

Երեք մարդիկը քաղաքավարական քանի մը խօսք ևս փոխանակեցին, յետոյ դուրս ելան բնակարանէն։

Ֆրանսացիներուն ֆիերը բերուած էին նաւէն, հեծան անմիջապէս ու վերջին անգամ մը ալ բարեւելով Թօքին, մեկնեցան։

Երբ դուռէն դուրս ելան, Լուի Վալանթէնին դարձաւ ու ըսաւ։

—Ասոնց չի կրնանցնենք, եթէ Վալտիվիոյ մէջ հանիլ կ'ուզենք այս մարդուն։

Քիչ ատենէն միացան իրենց բարեկամներուն, և չորսը մէկէն Վալտիվիոյ ճամբան բռնեցին փութով, առանց դիտնալու իրենց այս աճապարանքին պատճառը։

Անթինաուէլ իր հիւրերուն ընկերացած էր իր բնակարանէն քանի մը քայլ աղդին։ Երբ անոնք հրաժեշտ առին, անոնց ետեւէն նայեցաւ այնքան ատեն որքան կրնար, յետոյ երբ անհերեւութացան, նորէն իր բնակարանը դարձաւ բղաղուելին մոռածկոտ, ինքնիրեն ըսելով։

—Ցաւսին է որ այս մարդիկը ինծի կը խարեն։ Նամակը չը կարդալ ուզելնին պարզապէս պատրուակ մըն էր։ Ինչո՞ւ արդեօք այսպէս վարուեցան, պիտի հարցնեմ իրենց վրան։

Ու բնակարանին առջեւը հասնելով, գտաւ իր ձիաւոր մարդիկը որոնք իր հրամաններուն կ'սպասէին։

—Պէտք է մեկնիլ, ըսաւ և թիրեւնոն պիտի գտնեմ նէ։ Եթէ Տօնա Մարիա չը յարգէ իր խոստումը, վա՛յ իրեն։

Մայրը իր դէմը եկած էր։

—Ինչ կ'ուզես, կընիկ, հարցուց խստութեամբ, քու տեղդ հոս չէ։

—Իմ տեղս քովդ է երբ կը տառապիս, զաւակս՝ պատասխանեց կինը ասնուշ ձայնով մը։

—Ե՞ս կը տառապիմ, գնա քանդ, խնդա ես ինչ ես, մայր, կերեւայ թէ ցնդեր ես։ Ներս գնա և իմ բարգաւաճութեանս իմաստը ունցիր այն ամէն բաներուն վրայ որոնք ինծի կը վերաբերին։

—Իրա՞ւ պիտի երթաս, զաւակս։

—Հիմա, հիմա, պատասխանեց։

Եւ մէկ ոտնումով հեծաւ ձին։

—Ո՞ւր կերթաս հարցուց ձիուն սանձը բռնելով։

—Ինչո՞ւդ պէտք, պատասխանեց Անթինաուէլ զայրացկոտ ակնարկ մը նետելով։

(Շարունակելի)

Տեր եւ Տնօրէն

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ

ՏՊԱՐԱՆ
ՆԵՐՍԷՍ Գ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ - ՎԻՄԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԿԱԶՄԱՏՈՒՆ

Պոլիս, Սուլթան-Համամ, Գաթրրճը-Օղլու խանի՝ Տիգրանեան խան

Ծանօթ Տպարան, յարգոյ հասարակութենէն վայելած հաւակրանքէն քաջալերեալ, այս անգամ բերել տուած նորանոր մեքենաներու շնորհիւ պատրաստ է ամէնէն դժուարահաներն իսկ գոհացնել։

ՄԱՔՈՒՐ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ, ԵՒ ԱՆՀԱՒԱՏԱԼԻ ԱԺԱՆՈՒԹԻՒՆ

Տպարանիս մէջ կը պատրաստուին, նամակագլուխներ, պարտամուրհակներ, փոխանակագիրներ, չէքեր, հրաւիրագիրներ, ազդեր, գաթալօկներ՝ ամէն լեզուէ, ինչպէս նաեւ վաճառականաց վիմագրական, տպագրական և կազմի վերաբերեալ ամէն տեսակ գործեր։

«Մանազդ» կը պատրաստուի կէս ժամուան մէջ

1000 նամակագլուխ 10 ղրուշ, 100 այցեքարթ 5 ղրուշ

100 դրՀ.ի ապապրանք ընողին մէկ տուփ այցեքարթ կը նուիրուի։

Դուառներէ եկած ամէն յանձնարարութիւն փութով և դիւրամատչելի կերպով կը կատարուի։

ՏԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Մ. ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

ՓՈԽԱԴՐՈՒԱԾ Է

Լեռա, Սու-Թէրազի Փողոց, թիւ 4 (Թոզաթլեան արճարանի դիմացի փողոցին մէջ)։

Կը դարմանէ ամէն տեսակ ակռայի և լինտի հիւանդութիւնները, փոխած ակռաներու ամենատատիկ ցաւերը վարկենապէս կասեցնելով շատ քիչ ատեանում մէջ հատատուն կերպով կը նորոգէ ակռաներու նման արնեւ վերջը գործածուելու պատրաստ։

ԲՈԼՈՐՎԱՐ ՆՈՐ ՄԵԹՈՏՈՎ ոսկիի, բլոթրի և քաւչուքի վրայ նորը, հաշակաւոր և դիմացկուն արհեստական ակռաներ կը պատրաստէ՝ յոր և նման բնականին։

ԸՍՏ ԱՄԵՆԱՎԵՐՋԻՆ ԴՐՈՒԹԵԱՆ՝ փոխած և կոտրած ակռաներու արհամարհելի գործիքներու միջոցաւ կը գնեն ոնոնց վրայ առանց քիմքի ակռաներ և ոսկիէ «քուռոններ»։ Շատ փոխած ակռաները և լինտերու մէջ անյարմարեալ արմատները կը հանուին ԱՒԱՆՑ ՑԱՒԻ։—

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր առաւօտէ մինչեւ իրիկուն, Կիրակի օրերը ժամադրութեամբ։

«ԼՈՅՍ» ՇԱՒԱԹԱԹԵՐԹԻ

ՎԵՐՋԻՆ ՀԱՒԱՔԱԾՈՆ

1902—1903

1-52 թիւերը ամբողջովին կազմուած

Կը ծախուի միմիայն 15 ղրուշի։

Դիմել Պապը Ալի Ճատէսի՝ Թիւ 44 Ասբր գրատունը։

Ընթերցասէր անհատ մը ուզելով ընթերցող հասարակութեան դիւրութիւն մը ընծայել, իր հաշուոյն գնած է «Լոյս»ի վերջացող տարուց գօլեկցիոնը և մինչեւ անգամ կազմել տուած ը ծախիլ զայն ամէն գինով։ Այս գոլեկցիոնը գրեթէ և բանաստեղծական շատ մը ընտիր կտորներու հետ ունի նաեւ ընտանեկան բարքերու ուսումնասիրութիւններ, զանազան հռաբելի կտորներ, սրամիտ ակնարկներ։ Միւսներ եւն.։

Ամէն անոնք որ կը փափաքին հաճելի ժամանց մը անցընել տալ իրենց տան մէջ գտնուող ընթերցասէրներու, պէտք է գնեն «Լոյս»ի տարեկան հատորները։

Գներները հաւար 7 ու կէս ղրշ. թղթատարական ծախք մըն ալ կ'առնուի։

ԼԱՄՊԷՍԻ

Ամենէն ազնիւ, ամենէն ուժեղ, ամենէն ապահով, ամենէն ոգեւորիչ, ամենէն ուրախացուցիչ, ամենէն ոգեշունչ, ամենէն ... ամենէն ... ամենէն ...